Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

(«СВЕТ») ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШОАТТА, 10 январь, 1976 шу. • № 4 (5231). • Мах 2 кеп.

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРИЙ ГIУЛАКХАШ

Ийслагlча пятилетка тlехьарча шера дахьчуй итогаш еш, парте XXV съезда даха ма-доаггlара накъадахара планаш уттаеш социалистически декхараш тlаийду республика совхозийн колхозийн фермай коллективаша.

1975 шера тlаийцача социалистически декхарий итогаш еш я хьайбаш леладеча фермашка. Цар хьахьокх кхыметтел аьттув боацаш lалама хьалаш айттача 1975 шера а дуккхача фермашка халкъа боахама планаш а тlаийца социалистическа декхараш а толамца кхоачашдаьлга.

Еррига тайпа хьайбай продукташ яхара 1975 шера халкъа боахама планаш кхоачашъяьй Ачхой-Мартановски, Веденски, Ножай - Юртовски, Советски, Урус-Мартановски районаша. Паччахьалкхенга дулх, фуаш, шура йоккхара халкъа боахама план кхоачашъяьй Шелковской района. 1974 шера хиначул дукхагlа шура кийчъяьй Ножай-Юртовски, Урус-Мартановски, Шелковской районаша.

Хьайбай продукташ кийчъеча халкъа боахама план кхоачашъеш доккха дакъа лаьцад «Загорский», «Терек», «Минеральный», «Мичурина» цlерагlа, кхыча совхозаша. Кхыйолча дуккхача фермай опыто хьахьокх республика боахамашка хьайбай продукташ дукхагlа яхара йоккхий тороназ йолаш хилар. Иттлагlча пятилетка хьалхарча шера царех бизза пайда эца беза.

Халахете а, 1975 шера дуккхача фермашка хьайбай продукташ яхарен йохкарен планаш кхоачашъяьнзар. Тха цалаьрхlача кхыйола хьайбай продукташ яхара планаш кхоачашъяьяц Грозненски Сунженски районий боахамаша. Тlехьадусарех да «Птицепром» треста боахамаш, «Ермоловский» совхоз, Старо-Юртовски, «Западная» птицефабрикаш, кхыраш.

СЪЕЗДА НАКЪАДОЛХАШ

СИЙЛЕ ХИЙЛА ЯХЬЕ КОТБАЬННАРИЙ

Общественни хьайбаш lангара доахилга дика вlаштlехьдаккхаран хьайбай продукташ дукхагlа йоахилга lалашдаран тlехьа 1975 шера октябре — декабре лелаьча яхьа итогашка а хьежа КПСС обкома бюрос, Нохч-Гlалгlай Министрий Совето, облсовпрофо, ВЛКСМ обкома бюрос соцам баьб:

Болх дика баь хилар белгал а доаккхаш, республикански газеташ тlа чlоагlдаьча Сийлен Доска тlа дlаязйойла хьайбаш lангара доахилга вlаштlехьдоаккхача, хьайбай продуктивность лакхъеча лакхагlа хьожамаш долеш болх баь йола ер районаш, колхозаш, совхозаш, хьайбаш леладу фермаш, бригадаш, хьалха латта хьайбаш леладераш:

РАЙОНАШ:

Урус-Мартановски
Ачхой-Мартановски
Шелковской.

КОЛХОЗАШИ СОВХОЗАШИ:

Наурски района «Красное Знамя» яха колхоз,
Грозненски района «Атагинский» совхоз,
Шелковской района «Путь к коммунизму» яха колхоз,
Шалински района XX партсъезда цlерагlа колхоз,
Шелковской района «Коминтерн» яха колхоз,
Ведениски района Орджоникидзе цlерагlа колхоз,
Ачхой-Мартановски района «Орехавский» совхоз,
Шалински района «Южный» яха совхоз.

ФЕРМАШИ БРИГАДАШИ:

Ачхой-Мартановски района «Новосельский» совхоза шурий ферма,
Грозненски района «Атагинский» совхоза № 2 йола шурий ферма,
Урус-Мартановски района «Урус-Мартановский» совхоза № 1 йола шурий ферма,
Наурски района «Красное Знамя» яхача колхоза № 1 йола шурий ферма,
республикански юртбоахама опытни станце опытно-производственни боахама шурий ферма,
Шелковской района «Шелковский» племсовхоза жа lуй бригада (воккхагlвола жа lу Н. А. Эсмухамбетов),
Урус-Мартановски района «Горец» яхача совхоза № 3 йола шурий ферма,
Шелковской района Менжинске цlерагlча колхоза жа lуй бригада (воккхагlвола жа lу А. Амангельдиев),
Надтеречни района «Верхне-Наурский» совхоза шурий ферма,
Город Грознерча Ленински района «Родина» яхача совхоза шурий ферма,
Наурски района «Советская Россия» яхача совхоза шурий ферма,
Шелковской района «Красный пахарь» яхача колхоза шурий ферма,
Ножай-Юртовски района А. Шерипова цlерагlча колхоза хьайбаш леладу ферма,
Сунженски района Цlеча Эскара цlерагlча колхоза жа lуй бригада (воккхагlвола жа lу С. Шайхаев),
Малгобекски района «Кавказ» яхача колхоза жа lуй бригада (воккхагlвола жа lу М. Бахмадов),
Надтеречни района «Минеральный» совхоза жа lуй бригада (воккхагlвола жа lу Т. Закриев),
Ножай-Юртовски района Гагарина цlерагlча колхоза хьайбаш леладу ферма.

ХЬАЙБАЙ БОАХАМЕ ХЬАЛХА ЛАТТАРАШ:

ШПЫРКО Р. А. — Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоза доярка.
ГАЙРБЕКОВА А. — Наурски района «Красное знамя» яхача совхоза доярка.
КАСУМОВА З. — Грозненски района «Атагинский» совхоза доярка,
УМХАДЖИЕВА М. — Урус-Мартановски района «Горец» яхача совхоза доярка,
АГЛАРХАНОВА А. — Ножай-Юртовски района Гагарина цlерагlча колхоза lаьсий леладер,
САДУЛАЕВА Х. — Грозненски района «Атагинский» совхоза доярка,
СИРАДЖИНОВА Б. — Грозненски района «Пригородный» совхоза доярка,
БАЙСАЕВ А. — Сунженски района «Сунженский» совхоза скотник,
ДЕРБИШЕВА Н. — Грозненски района «Ермоловский» совхоза lаьсий леладер,
ДАУРБЕКОВА З. — Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза доярка,
ИСРАИЛОВА К. — Шалински района «Южный» яхача совхоза доярка,
АДУЕВА А. — Урус-Мартановски района «Труд» яхача совхоза доярка,
АРСИМИКОВА Х. — Грозненски района «Пригородный» совхоза доярка,
ТАМБИЕВ М. — Малгобекски района «Алханчуртский» совхоза воккхагlвола скотник,
АЙДАМИРОВА Минга — Шалински района Ленина цlерагlча колхоза доярка,
ЛЯМИН И. — Шалински района «Шалинский» совхоза хьакхарч лелаер,
КАДЫРОВА Я. — Грозненски района «Ермоловский» совхоза доярка,
ДЖУМАКАЕВА А. — Шелковской района «Коминтерн» яхача совхоза доярка,
КАПУСТИНА В. Н. — Шелковской района «Червленский» совхоза доярка,
АДУЕВА Т. — Урус-Мартановски района Мичурина цlерагlча совхоза доярка,
СУЛТАНОВА А. — Ачхой-Мартановски района «Новосельский» совхоза доярка,
ЛАБАЗАНОВА Х. — Наурски района «Россия» яхача совхоза доярка,
ТЕМИРБУЛАТОВА Пия — Урус-Мартановски района «Горец» яхача совхоза доярка,
ШАМСАДОВ Б. Советски района «Новая жизнь» яхача колхоза воккхагlвола скотник,
ПАРАШИНА А. Д. — Гудермесски района «Джалка» яхача совхоза доярка,
ЭЗЕРХАНОВА А. — Шалински района «Шалинский» совхоза скотница,
БАКАЛОВА Х. — Урус-Мартановски района «Урус-Мартановский» совхоза lаьсий леладер,
ИОРДАН М. — Наурски района «Наурский» совхоза доярка,
САМБИЕВА Б. — Урус-Мартановски района «Урус-Мартановский» совхоза доярка,
БАЗИЛЕВСКАЯ З. — Шалински района «Шалинский» совхоза хьакхарч лелаер.

ПАРТЕ ПЛАНАШ — ХАЛКЪА ПЛАНАШ

КЕРДА ДЕКХАРАШ ТIАЙЙЦАД

Парте XXV съезда КПСС ЦК оттаяь проект йийшай аз. Вай Даьхе дlахо йодача хана низ болашагlа хилийтара иттлагlча пятилетке де дезараш дувцаш я из. Масала, паччахьалкхени кооперативни торговлега тlолла бахача нахага дохкача товарий оборот 27—29 процент лакхъелга, царех цхьадарий маьхаш лохделга белгалдаьккхад цу проекта тlа.

Цунга хьежжа тоалургда къахьегамхой материальни хьашташ кхоачашделга. 16—18 процент лакхлургда болхлойн гlулакхерча наьхен алапи. Хlаьта колхозхой доходаш 24—27 процент тlакхетаргья.

Л. ХАМХОЕВА,
№ 2 йолча «Гастронома» продавец.

БОЛХ ТОАБАР ВАЙ КАРА ДА

Грозненски швейни производственни объединене эггара йоккхагlа йола предприяти я цхьоалагlа филиал. Цига къахьегаш ва бархl бlаь совгlа саг. Самарднйнахьа делкъел тlехьагlа филиала клубе хилар «1976—1980 шерашка СССР халкъа боахам дегlабоалабара керттера лостамаш» яха парте XXV съезда оттаяь КПСС ЦК проект ювцаш йола хьайийлла партийни собрани.

Вай мехка lалаьмате доккхий хувцамаш дара долча КПСС ЦК лоархlамерча документах, цунца дувзаденна хьалхашка латтача декхарех, дlаяхача ийслагlча пятилеткагlа карагlдийначa толамех доклад йир филиала начальника Токмачев Николай Ивановича. Говарии продукци арахецара а из маьхала яккхара а пхе шера заданн тlехкхоачашъяьй филиала коллективо.

Дlахо оратора дийцар коллектива балха юкъе нийсденнача кхоачамбоацарех.

Партийни собране дакъа лоацаш мел хиннараша чlоагlа къоабалъяь тlаийцаво «1976—1980 шерашка СССР халкъа боахам дегlабоалабара керттера лостамаш» яха парте XXV съезда оттаяь КПСС ЦК проект.

— Цlаккха а хиначa тайпара чlоагlа терко е езаш гlулакх да, продукци тlа-тlа дикагlа хилийтар, — аьлар ОТК инженера Кочетова Любовь Ивановнас. — Цудухьа хlаране бехктокхам айбе беза. Шоана ховш ма-хиллара вай товараша тикашка дадаш дукха ха йоаккх. Парте шийн хаинахьен нийсен оттадаьл иттлагlча пятилетке арахеца продукци дика хилийтара дешашта къаьстта чlоагlа терко елга. Цу гlулакха мел элар долаш да вай филиале. Йолаш я болхан-дика хlамаш тега машинаш, лакха овсарле йола потокаш производствана юкъейоалаяьй, болаш ба говзанчаш. Продукци дикагlа хулийтилга хьадехарга да массанегара: белал хьакхухьийтарашкара, кlадал хьадерашкара, барзкъал хьадеча вайгара.

Брак ерашта материальни а моральни а бехк бе безылгах дувц по. Продукци дикагlа хилийтара хlара участке вlашагlйолла лаьрхlад кулгалхой совети продукце дикалга хьожа бюрон.

— Каст-каста тха участкера болхлой хувцалуш хиларах дlаяхача пятилетка задани кхоачашъяьнзар оаха, — аьлар № 9 йолча участка хlамаш тегача Кравченко Екатерина Адамовнас. Цу гlулакха цlенхаштта уйла а яь тхоай болх тоабир оаха, укх пятилеткагlа юххьанца денз дукха дикагlа я арахеца продукци, лакхъеннай къахьегама овсарле. Барзкъа хоза, тlаднйхача товш, из ийцача хlаране дог гlоздоаккхаш хилийтара тхоай низа хьинари кходергдац оаха.

Трибуна тlа ва кийчон цеха мастер Агабекян Леон Рубенович. — Дукха моттигаш нийслу тхога хьакхоачача кlадах 30 процент дараш цхьоалагlча сортеи 70 процент дараш шоллагlча сортеи долаш, — йоах цо. — Из бахьан долаш цхьоалагlча сортагlа йола изделеш арахеца вlаштlехьдалац. Воаш бедалца филиал lалашъяр а. Уж дерригаш lаткъаш да предприяте коллектива балха тlа.

— Парте XXV съезда оттаяь КПСС ЦК проект чlоагlа къоабалъяь хьаллаьцай филиала комсомольцашей кагирхоаеи, — аьлар комсомольски организаце секретара Бондарева Нинас. — «Комсомольски прожектора» болх тоабе, брак ерашта йоли критически молнеш арахеца, халдаиза барзкъаш гегара технологи lомае.

— Даьхен производство дегlа а кхуалаш цун эффективность лакхъяра ларда тlа халкъа материальни, культурни, вахарен боарам лакхбара йолча парте планаша дегаш гlоздаьхал советски наьха, — йоах керттерча инженера Костарнова Алла Павловнас. Тоабе беза кlадашта разработка ечара болх, юкъейоалае еза кlадаш кlезигагlа довргдола метод, кхыдараш.

Б. КОСТОЕВ.

СУРТА ТlА: собране дакъа лоацараштa хьалхашка къамаьл деш я ОТК инженер Л. Кочетова.

И. ПЛИЕВА сурт.

ТХА ИНТЕРВЬЮ

КЕРТТЕРА ЛОСТАМ — КОМСАШ ЛЕЛАЕЛГА

Кердача иттлагlча пятилетке lалаьмате доккхий керда декхараш отт юрта боахама къахьегамхошта хьалхашка. Дlахо тоадеш эргадаха лаьрхlад юртбоахама деррига доакъош. Цу хьакъехьа тха корреспондента А. Харсиева къамаьл хиннад Магlалбикерча юртбоахама производственни управлене начальникаца нов. С. Хамхоевца.

ХАТТАР. Иттлагlча пятилетка шерашка малагlа хувцамаш хургда Магlалбика района юртбоахаме?

ЖОП. Районерча юртбоахама къахьегамхоша чlоагlа дог гlоздаларца тlаийцар «1976—1980 шерашка СССР халкъа боахам дегlабоалабара керттера лостамаш» яха КПСС ЦК парте XXV съезда оттаяь проект. Из исторически документ дувцаш, кердача пятилетка декхараш диззагlа кхоачашдара наькъаш лохаш ба хlанз района боахамашкара къахьегамхой. Юртбоахама къахьегамхоша дег тlара къоабалъю парте белгалъяьхa советски общество социально - экономически дегlаяра планаш.

«Юртбоахама керттера декхар сенах латт аьлча, белгалдаьккхад проекта тlа, — из латт, юртбоахама продукташ дlахо дукхагlа йоахилген уж яхара боарам ма-могга лох ца балийта хьожилген, кхачан продукташца баха нахи бедалца промышленности lалашъяра, паччахьалкхенна хиланза баргбоацача боараме юртбоахама продукце резерваш вlашагlтохара лаьтта леладарен хьайбаш леладарен эффективность ма-могга лакхъелга lалашдарах».

Кердача пятилетке районерча юртбоахамий керттера лостам хургба комсаш лелаелга. Хьалха хиннача «Кавказ» колхоза, «Ингушский» а № 4 йолча а совхозий ларда тlа вlашагlйолл ворхl комсаш лелаю совхозаш.

Кхоалагlа шу доладеннад Долакоа комсаш лелаю «Малгобекский» совхоз вlашагlъелла. Хlанзлехьа укхаза комсаш дlаегlай 500 гектара тlа. Цар хьалхара хьувкъам лургба 1977-ча шера. Соахка вlашагlъеллай «Луч» цlи йола комсаш лелаю совхоз. Хьалхарча 200 гектара тlа комсаш дlаегlай укхаза а. Укх шера районе вlашагlйолл кхы пхиъ комсаш лелаю совхоз: «Ингушский» — Соагlапча, М. Горьке цlерагlа — Деби юрта, «Советский» — Инаркъе, «Кавказ» — Вознесенске, Гl. Ахриева цlерагlа — Чкалове.

Иттлагlа пятилетка чакхйоалаш 5000 совгlа гектара тlа комсаш хургья районерча ергагача совхозашка. Царех 1500 — 1700 гектар хьувкъам луш а хургья. Пятилетка шерашка районе хьалъергья чхьагlар доаккха йоккха завод.

ХАТТАР. Фу лургда района а бахача наха а комсаш лелаелга дегlадоаладаро?

ЖОП. lилмахоша даьча тохкамаша хьахьекхад Магlалбикера лаьтта а хаоттама хьалаш а комсаш лелаяра дика долга. Масала, «Малгобекский» совхозе дlаегlача комсех 90 совгlа процент яраш дlалетай. Из тlехника хьокхам ба.

Цул совгlа, районе комсаш лелаелга дегlадоаладаро торо лургья боккхача социальни лоархlаме декхар кхоачалде а — городера а юрташкара а къахьега ха йолаш мел бола нах балха юкъеоза.

ХАТТАР. Кердача пятилетка шерашка мишта хургда ялат кхелара, хьайбаш леладара гlулакх?

ЖОП: Эггара хьалха белгалдаккха деза, комсаш лелаелга дегlадоаладар дукха ха эшаш гlулакх долга. Цудухьа кердача пятилетка шерашка, КПСС ЦК парте XXV съезда оттаяьча проекта тlа белгал ма-даьккхара, районерча боахамашка йоккха моттиг дlалоацаш хургда ялат кхеделга. Хlанз районе 15300 гектара тlа гурахьа дlадийна ялаташ да. Дика тlадаьннад уж.

Дlахо специализаци ергья хьайбаш леладара. Комсаш лелаелга шердарца цхьана цхьадола боахамаш шурийна доахан кхоабаш хургда, хlаьта вожаш — дулха кхоабаш. Цунга хьежжа вlашгlехьдаккха лаьрхlад доакъараш lалашделга а. Совхозашка шерра дlахьоргда доакъарий культураш кхеелга.

Цу гlулакха тешаме лард еллай районе. Бlаьсти деррига ялат дlаде дика заьб кийчъяьй. Кхашка кхо дуллаш я механизированни стрядаш. Хlанзлехьа 17000 тонн кхо дуллад цар кхашка. Дlаде фу кийчдаьд.

Дlахо шерье лаьрхlад дулха доахан кхоабача «Алханчуртский» совхоза материально-техническа база. Кердача пятилеткагlа укхаза хьалъе лаьрхlад доахан кхоаба шоллагlа механизированни комплекс.

Хlанз районера хьайбаш леладераш шоай низи хьинари ца кходеш ма-могга дикагlа хьайбаш lангардахара къахьегаш ба.

ХАТТАР. Малагlча хьокхамашца парте XXV съезда накъабаха лаьрхlад Магlалбикерча юртбоахама къахьегамхоша?

ЖОП: Районерча юртбоахама къахьегамхоша КПСС XXV съезда сийна социалистически декхараш тlаийцад: укх шера хьалхарча квартале паччахьалкхенга хьайбай продукташ йохкара план толамца кхоачашъе, бlаьстан-ахкан балхашта эша еррига техника съездо болх дlаболабеча денга кийчъяь яккха, иттлагlча пятилетка хьалхарча шера деррига кхашкара балхаш хаинахьен дикен чакхдаха. Шеко яц Магlалбикерча юртбоахама къахьегамхоша уж декхараш толамца кхоачашдергхилара.

СИЙЛАХЬЧА ДЕНГА

«Кавэлектромонтаж» яхача треста Грозненски монтажни управлене коллективо КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъяр духьа тlагlертта къовсам лоаттабеш чакхдаьккхар дlаяхача пятилетка шераш. Электромонтажникаша, ийслагlа пятилетка заданеш ханал хьалха кхоачашъяр духьа шерра социалистически яхь а йоаржаяь, дикка производствени толамаш даьхад.

Пхе шера программа ханал квартал хьалха, 30 сентябре, хlаьта пятилетка чакхйоалача шера план — 20 декабре кхоачашъяьй управлене коллективо. Тlехкхоачашъяьй къахьегама овсарле лакхъяра, гlишлой-монтажни балхаш дарга бода мах лохбара, пайда бара, кхыча техникo-экономически хьоккхамий плановни заданеш.

Ийслагlча пятилетка шерашка республика лоархlамегlарча гlишлошка болх дика баьб электромонтажникаша, уж шоай ханнахьа эксплуатане дlадалара юкъе шоашкара доаггlаш дола дакъа а лоапаш. Шоай ханнахьен тlекдикен кхоачашдаьд электромонтажни балхаш Нохч-Гlалгlай цементни завода ши аргlа хьалъеча, рудни йоаца гlишлой материалаш йоахачен чакхйоахачен Карабулакски заводе, карбамидни депарафинизаце установке, А. Шерипова цlерагlча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода лаьтташ деча мощносташка, хий цlенденча Грозненски гlирсашка гобоахийташ хих пайда эцача блокашка, цирка здали, Грозне троллейбуса, университета къаллхара аргlа, нека бассейн, чуlа цlенот, школаш, кхыйола халкъбоахамен культурно-бытовой объекташ хьалъеча.

«КАВЭЛЕКТРОМОНТАЖ» ЯХАЧА ТРЕСТА ГРОЗНЕНСКИ МОНТАЖНИ УПРАВЛЕНЕ КОЛЛЕКТИВА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

Хlамаш кхоллаш дола низаш дегlадоаладеча, республика къахьегамхой хьал-торо тоеча электромонтажникашта карагlдийнараш къоабалдаь тlаэцар да тха предприятена коммунистически къахьегама сийлахьа цlи ялар.

Цхьабакъда шоашта карагlдаьнначох кхоачамбеш оамал яц советски наьха. Вай мохк хьамсарча парте XXV съезд хьаелларгйолча денна гаргакхоачаш латт, керда, иттлагlа пятилетка дlайолаяь ба. Хьалхашкахьа халкъа боахам дегlабоалабара йоккхий перспективаш, хlаьта уж чакхъяхара хlара къахьегамхочун низаш, опыт, знанеш дlаяла езаргья.

Грозненски швейникаша дlадоладаь гlулакх раьза хинна хьал а лоацаш, вай мехка коммунистий аргlанарча форума яха йоаггlача тайпара накъаяха лаьрхlа а йолаш, «Кавэлектромонтаж» яхача треста Грозненски монтажни управлене коллективо шийна декхар тlаэц КПСС XXV съезд хьаеллача денга — 24 февралага кхоачаш, электромонтажни балхаш тlехдика а деш шин бетта программа кхоачашъе.

Из декхар тешаме кхоачашдара мероприятеш кийчъяьй электромонтажникаша. Гlишлошъеча кхы а шерагlа юкъекхухьаргья монтажа прогрессивни методаш. Уж я йоккхагlа хьаю блокаш, производственни базе уллаш хьаллхагlе а кийчъяр, централизованни бlаь процент комплектаци яр, оборудовани материалаш контейнерашка а ехкаш промышленни объекташка дlакхахьийтар. Чакхъяха оттаяьй балхаи технически проектировани яраи производство перспективни кийчъяр, материалаш йизза вlашагlтохарaи лоаттаяран объекташка лелаергйола йоккхий контейнераш юкъейоалаяр санна йола мероприятеш а.

Рационализаце чотах 5 эзар сом кходергда, хlаьта материалех кхоме пайда эцара чотах — 2,5 эзар сом.

Къаьстта уйла тlайохийтаргья оаха иттлагlча пятилетка хьалхарча шера йистеяла езаш йолча объекташта, долла хlама дергда оттаяьча ханна уж болх берашца хилийтара.

Республика гlишлонхошка кхайк тхо халкъа боахамера тхоай дакъа, хьамсарча парте XXV съезда даха ма-доаггlара накъадахар духьа, хьалха латтараштa юкъе дахьара уж тlахьехаш.

«Кавэлектромонтаж» яхача треста Грозненски монтажни управлене коммунистически къахьегама коллективо тlадилла — ра гlа кулгаш яздаьраш ба:

М. КОЛЕСНИКОВ,
управлене начальник,
Л. СЕРЕБРЯКОВА,
партбюро секретарь,
Н. МЕРЗЛЯКОВ,
постройкома председатель,
Е. ГРИДНЕВ,
ВЛКСМ комитета секретарь.

ДОШ ХАРЦ ЦА ДЕШ

КПСС XXV съезда сийна дика совгlат кийчде гlерташ низ, хьинар кхо ца деш къахьегаш ба Сунженски района «Путь к коммунизму» колхоза юрта боахама техника тоаю нах.

Иньлагlча квартала планагlа 30 трактор тоае езаш хиннача 34 трактор тоаяьй колхоза механизатораша.

Из толам боаккхаш къаьстта доккха дакъа лаьцар механизатораша Волпяков Иван Никифоровича, Серrеев Николай Александровича; мехмастерске болхлоша токара Матвеев Николая, аьшкапхьара Зыков Дмитре, механизированни отрядашкарча трактористаша Лгенчатский Николая, Ярецкий Николая, иштта кхычар.

Дег тlара къоабалъеш тlаийцар колхоза механизатораша КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеши КПСС ЦК XXV съезда оттаяь «1976—1980 шерашка СССР халкъа боахам дегlабоалабара керттера лостамаш» яха проекти.

Партеи правительстваи шоай хьал-торо тоаяра еча йоакхонна жоп луш доккхий социалистически декхараш тlаийцад колхоза механизатораша. Укх шера цхьоалагlча квартале тоае еза еррига техника, тlехьатосса инвентарь парте XXV съезд хьаелла дя тlакхоачаш тоаяь яккха дош деннад.

— Тха механизатораша шоаш лаьрхlар кхоачашдаергхилара шеко яц са, — йоах колхоза мехмастерске заведующе Синчинов Иван Сергеевича.

П. ШУМИЛОВ.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕ ХОРЖАМАШ ДАРА ЙОЛЧА ОКРУЖНОЙ ХОРЖАМИЙ КОМИССЕ

Нохч - Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла кандидат оттаварах дола Гамурзиевски юкъерча школа болхлой коллектива собране протоколи ше харжа оттаваьча организацешкара Гамурзиевски хоржамий округе гlолла харжийта раьза хиларах йола кандидата заявлении хьахкаьчачул тlехьагlа царга хьажа а хьежа окружной хоржамий комиссе «Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьара Совет харжарах йолча Положенс» 54-ча статьяга хьежжа № 97 йолча Гамурзиевски хоржамий округе гlолла Нохч - Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидатала дlаязваьв 1925 шера ваь вола, Нохч - Гlалгlай АССР финансай министр, КПСС член, город Грозне вахаш а Назрановски района Гамурзиевски юкъерча школа болхлой коллектива юкъарча собране харжа оттаваь а вола Иванов Анатолий Иванович.

Халкъа образоване болхлой совещани

Селхан Нохч - Гlалгlай АССР просвещене министерстве хилар КПСС XXV-ча съезда даха ма-доаггlара накъадахара йола социалистически яхь республика школашка шерагlа йоаржяра хетаяь республика школай кулгалхой, профсоюза комитетий председателий совещани,

Совещани хьайийллар республика просвещене министра М. У. Умарова.

Бараша дика хьехара, коммунистически кхетам балара, деша па кхувш цхьаккха бер ца дитара мехка беррига хьехархой тlахьехаш. Москверча 10 школа даь кхайкарал хьал а лаьца, парте XXV съезда даха ма-доаггlара накъадахара шоаш шерра йоаржаяь социалистически яхь ювцаш къамаьлаш дир Грозне № 56 йолча юкъерча школа директора Н. П. Балюка, № 11 йолча юкъерча школа завуча В. А. Корниенкос, № 1 йолча школа - интерната директора Р. Л. Аратюняна, гор. Назрана № 3 йолча юкъерча школа директора Дж. Беркин-Хаева, кхычар.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

Халкъа образоване, культура, спорта дешашта йолча Массазарча комиссе техкаб 1975 шера 1 июлера «Общественно - политически хьинар дІахо айдара а юртарча интеллигенце къахьегамеи бытеи хьалаш тоадара а даькъерча къахьегамхой депутатий Советтий дехкарий хьакъехьара» Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета соцам кхоачашбара Назрановски, Наурски, Советски районий къахьегамхой депутатий Советаша баь болх, хІьта из дош шиі заседане дийна а дийцад.

Комиссе белгалдаьккхар, техкача районий моттигерча Советаша лакхе бийца соцам кхоачашбара белггалара болх баь хилар.

Районийи юртийи Советаша шоай заседанешка дувц специалисташта деш дола торговии бытовойи гІулакхаш тоадара дешаш.

Из бахьан долаш юртара интеллигенца дукхагІа хиннай, цар къахьегамеи бытеи хьалаш тоаденнад, къахьегамеи общественнии хьинар айденнад.

Цунца цхьана, комиссе белгалдоаккха, вай бувца соцам моттигерча Советаша бизза кхоачашбаь ца хилар, цудухьа хІанз а моттигаш я къаьста нах юртарча интеллигенце цхьаболча викалашца хила ца боагІача тайпара воболаш, чуІё моттигаш кхоачам боллаш Іалаш ца еш, культурно - бытовой хьалаш вІаштІехьа ца доахаш. Къахьегамхой депутатий моттигерча Советашта комиссе, могадаьд Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета соцам кхоачашбара беш бола болх чІоагІбелга. Бытовой гІулакхаш дера министерства теркам дуккхача районашка бытовой гІулакхаш, ду предприятеш ца хилара тІаберзабаьб. Къахьегамхошта деш дола бытовой гІулакхаш тоадара дош вІалла къоастадаь доалаш дац Назрановскии Советскии районашка.

Наурски районерча боахамий цхьаболча кулгалхоша яхійта йоагІача тайпара уйла тІаяхийтац бытовой гІулакхаш деча предприятей балха.

Транспортни управленена могадаьд Советски районерча юртий райцентрцарен город Грозненцарен автобусии бувзам тоабелга.

Юртарча интеллигенцена деш дола торговии гІулакхаш оалангара денз тоаде хьажа еза торговле министерствои респотребсоюзи.

Нохч - ГІалгІай гІишлошъеча управлене СМУ-1 гІишлошъераш хьинар кхо ца деш къахьегаш ба Грознера междугородни телефонни станци хьалъеча. Царца юкъе а хьинаре къахьегарца белгалваьнна плотник Молчанов Николай. Даккха гІалат доацаш къахьегаш ва из. Шиі опыт дог раьза а долаш дІател къонача гІишлошъерашта.

СУРТА ТІА: плотник Н. Молчанов.

И. ПЛИЕВА сурт.

ДОШ АЬННАЧА ДОЛАШ ВА

«Чечингазстрой» треста механизаци управлене дика йовз Алаудинов Шамий цІи. Шийтта шу да цо изоляци еча цехе къахьега.

Цехе дІачуваьнначоа цкъарчоа хета гарлу изолировщикий болх чоалхане боацаш санна. ХІаьта из иштта дац. Газ юлача эшаш йола турбаш мукъяарах лоаяр духьа дукха къахьег изолировщикаша. ХьалхагІа дика цІенъю, цхьаннахьара миккхайий хьож. Цул тІехьагІа чакхйоакх чІоагІа лоархІаме а бехктокхаме а йола изолировка яра процесс.

Цига болх беча з рашка цу балха тІа ший гара вІалат ца доалийташ, массаза хьалха латтарий мугІаре волаш хьавенав Шама. Цун оамал а хиннна дІаэттад ший болх, дог цІена кхоачашбар.

Массанахьа кхача кхув, къона вецe а, бакъда, хьинарца виза волча цу къахьегамхочун. Алаудинов бригадана кулгалдеш ва. Ший болх кхоачашбарал совгІа из хьеж кхычар миштта къахьег. Цкъаза бІаргаго йиш я Алаудинов цехера нах цІабахача а цига юхевисе. ХІаьта цу хьакъехьа лаьца кулгалхоша е новкъосташа цийца къамаьл дича цхьан тайпара хул цо луш дола жоп: «Сона маган кІезиг-дукха хинна а тха цехе кхоачамбоацараш бІаргадайча укхазара дІаваха»...

Иштта я Шамий оамал. Цун дог лаз коллективах. Цунца цхьана кхоачамбоацараш гучадаха а коллектив кхотае а хов Алаудиновна. Цудухьа хІара бетта тоалу цо кулгаллеча бригада толамаш.

Укх деношка къаьстта хьинар айденна болх бу бригада болхлоша КПСС 25-ча съезде дувцаргдола дешаш чІоагІдаьча вай парте Центральни Комитета декабрьски Пленума вешенеш дег тІара къоабалъяьча цар. ХІаьта уж бригада коллективага дІайовзийта дІахо кхы а дикагІа ...ахьега ший новкъостий тІахьийхар Алаудинов Шама вар.

Управлене кулгалхоша а из вовзачар а хозача дешашца хьоахаву коммунист Алаудинов. Иштта дувц цунах управлене партийни организаце секретара Котиков Беслана:

«Тха коллективе болх беш ба тайп-тайпарча къамех бола нах.

Шоай низи хьинари ца кходеш, пачхаьалкхено шоашта хьалхашка оттадаь декхараш толамца кхоачашдеш ба тха болхлой.

Царна юкъе къаьстта белгалваккха ловрa сона Алаудинов Шама Алиевич.

Изолировщиков бригада бригадир ва из. Цо беш бола болх саго хІама ала йиш йолаш хилац, цІена, дика кхоачашбу.

Ше коммунист а дика новкъост а хилавах тарра дика кхоачашбу цо а, цун бригада коллективо а ший болх.

Ший гІулакх дика кхоачашдеш, балха тІа низи хьинари ца кходеш хьавоагІа коммунист Алаудинов.

Из иштта хилар бахьан долаш тха коммунисташа Ленински районни партийни конференце вахийта хилар из. Цу конференце ше доклад еш парте райкома хьалхарча секретара Галковас хьоахайир цун тайпан цІи дикагІвола къахьегамхо хиларах тарра.

Из иштта дика коммунист воландаь областной партийни конференце делегаталла а хержар из районни партийни конференце.

Алаудинов дика кулгалхо ва. Цо кулгалду бригада йоккха еце а бехктокхаме ба цар кхоачашбу болх.

Цунна хов коллектива членашца къамаьл де, дІакхетабе. Нагахьа санна балхах къехкаш саг нийсвелча цо дІаоал ала дезар, хоза къамаьл ду. Цун хІара дош дег чу дужаш хул, хала хетаргдолаш дац.

Нахаца эхь-эздел долаш ва Шама. Коллективо лоархІаш а си деш а ва из хьинар дола къахьегамхо.

Из дика новкъост а болхло а хилар дика гу коллективо из моттигерча комитете а партийни конференцешка а харжарах.

Ший деррига вахар, къахьегама никъ сийдолаш хьабенаб Алаудинов Шамас. Из цІаккха къийхкаваш халонех.

1944 шера Казахстане Алма-Атински областа Чилийски района «Авангард» яхача колхозе дІаболабаьб цо къахьегама никъ. Эггара хьалха из нийсвелар хьалха латтача баьццарашк кхедеча бригаде.

ХІаьта лоалахарча бригада гІулакхаш тоадар духьа цига бригадиралла хьожаве лаьрхІар Алаудинов боахама кулгалхоша. Цунна ховра из бригада тІехьавюсаш йолга а цига керте отта раьза боацаш биса новкъостий хиннилга а. Цу дерригнеша а тІехьашка ваккханзар Шама. Раьза хилар из халача участке ваха. Из керте эттача бригадо цу шера лакхара баьццарарий хьувкъам чуберa. Алаудиновна къаьстта дега гІозле еш дола юрта боахама шу хилар цунах.

Иштта дІаухар шераш, цунца цхьана йІахьагІа хулар Шамий опыт. Цу шерашка-м из баьццарлараш кхеде Іема висанзар. Ялат кхедара «къайленаш» а караерзайир цо.

Къаьстта дукха къахьийгар аханза долен баьх дадеи яьтт карадерзадеча дакъа лоацаш. Цу хана енна медаль я Алаудиновга. Къахьегаме белгалваларах цунна эггара хьалха дена пачхаьалкхен совгІат да из. Цун боккха мах бу цо.

1958 шера Казахстанера Нохч - ГІалгІайче вaха веча республика гІишлошъеча управлене кхоалагІча СМУ балха вахар Алаудинов. ХьалхагІа тайп-тайпара балхаш кхоачашдир. ХІаьта цунца цхьана Іомайора цо изолировщика говзал.

Из говзал накъаьлар Шамийна кхычахьа, хІанз ше къахьегача моттиге. Цу говзала лхелагІа разряд я цун. ТІехдика говзанчо безамца дІалу ший опыт кхычарна. Царех ба хІанз цунца цехе болх беш бола дан воІи: БыковгІар Климент Ивановичи Владимири. Доккхал ду Шамас ший ученикех, Тамаш а яц, цунна хийттача тайпара, бокъонца бола говзанчий хиннаб царех.

Алаудинов Шама дика къахьегамхо санна хьинаре общественник а ва. Профсоюза моттигерча комитета член хиларах тарра, дукха низ дІалу цо коммуниста коллективе социалистически яхь дикагІа вІаштІехьаяккхара.

ХІаьта цун дикача гІулакхий мах беш Даьхено белгалваьккхав из Къахьегама Цеча байракха орденца, Ленински юбилейни медалаца, шиш шера вІаштта цунна еннай «Социалистически яхье котвальнар» яха знакаш.

Р. ЦОЛОЕВ.

ШИЙХ БЕННА ТЕШАМ БОАБАЦ

ХІара сага сий алхха цун ший гІулакхех тийша да. Уж да гонахьарча наха юкъе цун цІи дІайохийтараш а коллективага из лоархІийтараш а. Назрановски района «Октября 40 шу» яхача совхоза къонача доярка Даурбекова Зинай цІи Долакха-Юртарча наха йиза ца Іеш республикал а арахьа йовзаш я. Цун цІи я Нохч-ГІалгІайчен толашагІболча доярка списке эггара хьалха латтар, республика къахьегамхоша шоай цІерагІа СССР Лакхехьарча Совета депутаталла хержай из. Къонача доярка къахьегама толамаш белгалдаьхад «Знак Почета» яхача орденца, «За доблестный труд» яхача медалаца, ВЛКСМ ЦК сийлен значокаца.

Даурбековайх ала йиш яц керда гІулакх дІа миштта доладе деза хов йоаца саг санна ера из Долакха-Юртарча шурий-товарни ферме балха аьнна. ХІана аьлча професси харжар санна хІара сага вахаре лоархІам болаш дола гІулакх хьалххе а къовстадаь из хиннадаь. Юрта яьй хьалкхийнен йолча цунна, оалаш ма-хиллара, зІамига йолча хана денз дика бовзаш бар хьайбаш лелаечун болх, хІаьта Зинай нана Даурбекова Шарипат а дуккхача хана денз цу ферме доярка хиннай. ЗІамига йолча хана денз из йолча ферме а ухаш доахана Іунал дора, доаркай атта боаца балха юхьигаш Іомайора Зинас.

Цудухьа школе дийша а яьнна ферме балха отта еча гІад а, баха дІайийцар из, хІана аьлча Зинайх шоай сaг лоархІар хьайбаш леладераша. Юххьанца цунна Іунал де хьакъоастадир симментальски фух дола 16 Іасилг. Дукха къахьега дийзар йиІий царех дика доахан хилийта гІерташ. Цхьабакъда из халонех кхераш барех яцар. Цхьа дика оамал йоалаш хиннай Зина массаза а — цкъа ше дІадоладаь хІама чакхдаккхалца са ца тувш я из.

Іурра денз сарралца ший Іасилгашта гонахьа кхесташ хулар из — са хилланехьа хьа а йоагІар, бoaд къовлабелча мара дІа а йодацар фермера.

Массехк шу даьлча шоай ферма дикагІболча доаркашта нийсса из къахьега йолаялоро цхьаккха сaг ца ваккханзар. Денгара-денга ший балха говзал лакхъеш йоагІа Зина кастта районе а, цул тІехьагІа республике а толашагІболча доаркай мугІаре дІаэттар. Цхьабакашта сов шаьрен аттен хеталургба цун къахьегама никъ. Цхьабакъда из йовзараштa дика хов цун хІара толама ларде уллар доярка ше кхо ца еш, керадар лехаш, толашагІйола опыт хьанйеш дуккхача хана баь болх болга.

Совхоза коммунисташа массехк шу хьалха доккха сий дир З. Даурбековай шоай мугІарашка хьа а ийца. ХІаьта соахкара шу чакхдоалаш цар из хержар районни партийни конференце делегаталла. Из конференци хьаеллача дийнахьа ховш дар Долакха-Юртарча хьайбаш леладераша парте XXV-ча съезда сийна яьржача социалистически яхье доккхий толамаш даькхалга. Пачхаьалкхенна шура дІаялара плана 4 шерах итт беттах 100,2 процент кхоачашдир цар. планагІа 22700 центнер шура дІаяла езача цар дІаелар 22739 центнер. ВІаштта массехк шу да цу хьалха латтача коллективо КПСС райкомеи къахьегамхой депутатий районни Совета исполкомеи карара-кара тела Ше байрах дІа ца хецаш лелаю, цун цІи дІаязъяьй районни Сийлен доска тІа.

ХІаьта цу юкъарча толамах З. Даурбековай доккха дакъа доал. ПланагІа 2200 килограмм шура яккха езача ферма коллективо пхе шера план кхоачашъяьча дента цо яьккхар 4054 килограмм. ХІаьта ший пятилетка Зинас 3 шерах массехк беттах кхоачашйир.

Сенах латт хьа толамий къайле, аьнна шийга хаттар дича, ер ма-йий аьнна къайленаш хинна а яц са балха тІа е хІанз а яц, оал Зинас. Цунца хетачох хьайбаш леладечун балха тІа керттердар да доаханна доагІача тайпара Іунал дар. Иштта лоархІаме да бІаргчача шера доахаьга хьежараш цхь нах хилар.

Дика я хеташ дувц Зинас шийца болх беча новкъостий Тимурзиева Розай, Балхаева Дуге, кхыбарий гІулакхех. Цар толамаша шийчарел чІоагІагІа хІана йигац аьнна гІадъюг из. Къаьстта дика а хеташ дувц цо Балхаева Дугех. Массехк шу мара дац из ферме балха йоал. Цхьабакъда хІанзле а толашагІбараштa юкъе я. Ферма коллективе яьржача социалистически яхье хадданза хьалхарчарех цхьа моттиг йоахаш хьайоагІа Д. Балхаева.

СССР Лакхехьарча Совета депутат хилара хьежжа дукха общественни декхараш хул З. Т. Даурбековай. Из йолча мичча хана нах хул цхьанца гІулакх дахьаш бахьке, цар хьашташ ший ма-хулла кхоачашде гІерт депутат.

Соахка З. Даурбекова Назрановски зооветеринарни техникума заочни отделене деша эттай.

М. ХАЖБИКАРОВ.

КОНКУРСА ИТОГАШ

ДІадахача шера март бетта Облэнергопрофо, ВОИР областной Советo, «Энергосбыта» РЭУ-с хІайкаьча конкурсо хьалхашка декхар оттадаьдар электрически энергех кхом беш пайда эзара наькъаш тохкача промышленноста гІишлошъяра, транспорта, бувзама, коммунальни, юртбоахама предприятей, организацей, учреждений беррига болхлой юкъеоза аьнна.

Яьча итогаша хьахьекхад энергетикаша республика дукхача предприятешка энерги кхоярa кхы тІа резерваш гучаяьхалга.

Конкурсе хьачуеннача 25 рационализаторски предложене шера 10 миллион киловатт-сахьат электрически энергии 19984 г/кал. йІовхали кхоийтай. Уж предложенеш вІаштІехьйоахача дакъа лаьцад республика халкъа боахама керттерча доакъой 118 болхлочо, инженерно - технически болхлочо.

Конкурса жюре хьалхара преми хьожаьй В. И. Ленина цІерагІча мелхдаьтта чакхдоахача завода цеха начальника С. Т. Гуманюка. Балха овсарле лакхъялийтара газофракционирующи установка балха керда схема вІаштІехьъяьккхай цо, къаьнен балха овсарле лоха йолен № 14 йола установка дІа а йоаккхаш. Автора еннача предложенех газофракционирующи установка тІа Іанарца болх беча шин массеэ метта электрически ярош оттаьй, кхы тІа кхоъ теплообменник оттаьй, регулирующи клапанаш дийцай, иштта массехк кхыйола оаттхалаш хийцай. Цу дерригне торо еннай хьалла дийнахьен буси 210 тонн ара денаш хиннача 600 тоннага дІа кхоачийташ дика бензин арахеца.

Из предложени балха юкъеяьхьарах торо хиннай 386 эзар киловатт-сахьат электроэнерги, 12,4 эзар г/кал. йІовхала энерги, 4,8 эзар килограмм доагор кходе.

Уж тайпа установкаш мехка кхыча заводашка хилари дукха зе ца деш из предложени цига балха юкъеяхьа йиш хилари теркалдича электрически йІовхалей энерги кхояра дикагІа йолча предложене автор белгалваккхара йолча XXXI Еррисоюзни конкурсе из хьожаве лаьрхІад жюре.

Мах бола предложени еннай Ленина орден лелаоча Къилбаседа - Кавказски машинаькъа Грозный яхача станце сигнализаце дистанце инженераша В. М. Гнидченкоса, Е. А. Желтиковеи.

Цар предложене чулоацам сенах латт аьлча, из латт болх соцабе безача хана ходови трансформатораша шоай болх автоматически соцабарах, из бахьан дийнахьен буси 23 сахьата цар йоаеш хинна электроэнерги юхеюс.

Нагахьа санна хІара 100 километр машинаькъа тІа 98 трансформатор латте, дукхьдатта цу участке шера 50 эзар киловатт - сахьат электроэнерги кхое торо ду цар предложене. Из предложени Къилбаседа-Кавказа машинаькъашка балха юкъеяхьацо электроэнерги дукха дукхагІа кхое торо лургья.

Иштта мах бола предложени я электростанцей генераторашка тешамеи дуккхача ханеи болх байтара № 2 йолча Грозненски ТЭЦ-а рационализатора В. Я. Решетова, ТЭЦ-2 инженераша З. Г. Помазковеи, И. Ф. Крамнинеи, М. Д. Савранукаевеи гидрозолоудалене системаша болх ца беча хана № 4-8 йолча яьш тІа латтача гІонна йолча оборудованешка лерттІа болх байтара тІаерзаьь еннa предложенеш.

IX республикански конкурсе хьинаре дакъа лаьцад А. Шерипова цІерагІча мехкдаьтта чакхдоахача завода, НГДУ «Старогрознефта», НГДУ «Малгобекнефта», Грозненски газ чакхйоахача завода, иштта кхыча предприятей рационализатораша.

Республикански конкурсе премеш белгалъяьха предложенеш предприятей балха юкъеяьхьара де дезараш хІанз деш да.

А. МИХАЙЛОВ,
«Грозэнерго» РЭУ энергосбыта керттера инженер.

Шу дика дІадоладаьд

Кердача шера эггара хьалхарча рейсагІа нормагІа боагІачул 400 тонн мухь дуккхагІа тІабола поезд а ийца бахар Грозненски локомотивни депо машинаькъахой Василенко Валентинии Юрковский Виктори.

— Керда шу дика дІадоладаьд вай, — аьлар ший гІончага тепловоза машиниста Василенко Валентина. — Наькъа тІа цхьаккха хьовзам ца хулийташ дІакхачийта еза вай поезд.

Ше лерхІар массаза а дизза кхоачашдеш оамал я локомотивни бригада. ДІаяхача пятилетка задани ханал дуккха хьалха кхоачаш а яь пхе шера заданел совгІа цо дІа-юха йигар беза мухь тІабола итташ поездаш, кхо тонн совгІа дизельни доагор кходир.

...Каст-каста сахьатага хьожар, сиха поезд тІехъювлийтача диспетчерашта раьза вар тепловоза машинист. Кердача шерара хьалхара рейс а графикагІа чакхъяьлар.

Иштта дІадоладаьд керда шу коммуниста В. Василенкоси цун гІончас В. Юрковскеи. Иштта дика рейсаш йир кердача шера хьалхарча деношка тепловозий машиниста А. Бормотов, И. Ценев, С. Пыжов, И. Зайченко, В. Беляк, кхы дуккха бараш керте латтача локомотивни бригадаша а. Хьалхарча кхаь дийнахьен буси тепловозникаша дІа-юха йигай 30 совгІа беза мухь тІабола поезд, цаоца заданел совгІа дІа-юха бихьаб 10 эзар тонн совгІа халкъа боахама мухь.

* * *

Грознерча станце вагонашка технически хьажара пункте хьалхарча смене къахьегама вахте латташ яр воккхагІволча осмотрщика Петренко Владимира кулгалду № 3 йола смена. ХалагІчарех яр из смена вагонникашта. Цу бийсанна бархІ сахьата бокъонца хьежа рейсагІа яха цар кийчъе езаш яр нийс пассажирски 8 грузовии поезд.

— Вайх тешам а бенна бокъо еннай иттлагІча пятилетка чот хьаелла, хьинарерча къахьегамца белгалйоаккхаргья вай хьалхара смена, еррига поездаш дІайохийтаргья графикагІа, — аьлар Петренко Владимира.

Вагонникаша дизза кхоачашдир шоашта дагалаьттар.

Г. АНОХОВ.

Донецки область. ДІадахача шера миллион тонн минеральни удобренеш арахийцар Константиновски химически завода коллективо. Цунах 70,6 эзар тонн яр тІаийцча социалистически декхараш тІа белгалдаьча тайпара планал совгІа эрахийца яр.

Предприяте уж толамаш лахара бахьан — цехашта реконструкци яр, болх беш хинна оборудовани эрганьккха тоаяр.

СУРТА ТІА: суперфосфатни цеха Н. П. Куринас кулгалдеча коммунистически къахьегама сменера хьалха латта химикаш.

Л. САМСОНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ЯХЬЕ БАЬННАРИЙ ГІУЛАКХАШ

Доккхий социалистически декхараш тІаийцад «Грознефтегаз» производственни управлене газовикаша КПСС XXV съезда сийленца накъабахара. Ханал цхьа бутт совгІа хьалха кхоачашйир газовикаша продукцена реализаци яра пхе шера план. Пачхаьалкхен планагІа лаьрхІачул совгІа реализаш йир массехк миллион сома маьха продукцена.

Парте эргІанарча съезда сийна яьржача социалистически яхье хьинаре дакъа лоац производственни управлене рационализаторашеи изобретателашеи. Укхаза из болх беш ва 80 болхлои инженерно - технически болхлои. ИйслагІча пятилетка тІеххьарча шера цар кийч а яь производства юкъейнхьар бІаь совгІа предложени. Паччахьалкхенна 120 эзар гаргга сом пайда бир цар.

Г. ЛУКЬЯНОВ.

«Даьхе» яха общество

Доазол дехьарча дай-мехкахошца культурни бувзамаш леладара советски общество — «Даьхе» яха общество вІашагІъеллай Москве. Из вІашагІъеллача дуккхачарна юкъе — доттагІала обществай Союз, «Знание» яха Еррисоюзни общество, профсоюзий Московски городской совет, Эрсий Іравославни Киназ.

— Кхелаша шоай Даьхенах къоастабаьча миллионаш болча вай дай-мехкахошта шоай даьй лаьттах, советски халкъа карагІдувларех, вай мехка хиннача йоккхийча социальни эргалонех дола хІамаш дукхагІа доззара новкъостал дар — кердача общества керттера декхараш нйта белгалдаьхад цун председатела СССР педагогически Іилмай Академе президента В. П. Столетова. Цо белгалдаьккхар, укх тІеххьарча хана дунен халкъашта юкъерча гІулакхашка дикача оагІорахьа хиннача, цІенхаштттача хувцамашеи хоамаш дукхагІа дІа-юха тела ловш нах хиларон хьалхалоах доазол дехьарча вай дай-мехкахошта цар Даьхе гаргаюгаргйола общество хьаяиза яра ца хилар.

Тайп - тайпарча бахьанегІа а тайп-тайпарча ханашка а вай мохк бита бийзаб укхаза баьхача дуккхача наьха. Дунен тІарча дуккхача мехкашка бах Іобарца, хьабаьннача моттигашца, гаргалонашца СССР-ца бувзабенна бола нах: США а Австрале а, Канадеи Нови Зеландеи, Франце а Венесуэле а, Финляндеи Египтеи, Австре а Ливане а...

Общество вІашагІйоллаш гулъяьча конференце белгалма даххара вай дай-мехкахошкара дуккха письмош укх Советски Союзе. Цу письмошка диллача, цар дукхагІа болча автораша хьинаре хьаллоаш машаре дахара политика. советски общественностацара бувзамаш дІахо дегІаккхувлара тІехьа ба уж. США, Канаде, ФРГ, Франце, Голланде прогрессивни эмигрантски организацей гІулакхаш хьалъоттар, эмигрантий - антисоветчикий объединенейчул дикагІа цар позицеш чІоагІъялар гуш да. Доазол дехьарча вай даймехкахой прогрессивни гІозарашта юкъе тІа-тІа дукхагІа чІоагІлу СССР-ерча вахарцара безам, дуккхачар безам ба шоай даьйи ноанойи даьхене бахка, советски Іилмах, литературах, искусствах дола хІамаш дукхагІа довза, эрсий мотт Іомабе.

Из царна дезар тар ма ду дукхагІа кхоачашде дезаш я «Даьхе» яха общество а. Конференце чІоагІдаьча цун устава тІа йоах, цо лерхІ «машар безаш йола СССР арахьара политика, антисоветизмана духьалара, советски халкъаца доттагІали гІулакхаши леладара тІехьа лоаттабу къовсам хьинаре хьаллацара тІаберзабар духьа доазол дехьарча дай - мехкахошцарен цар прогрессивни организацешцарен контакташи культурни бувзамаши шерделга».

(АПН)

Коммунизм халъе Іомалу тхо

Тха республика комсомол — из да боахама толамаш дахара тикка, хІаьта производства цхьадолча довкъонка хоадамболлаш а влияни еш дола кагийча наьхен мехкарийи ах миллион хІана дап зьина дола эскар. Шоай пхе шера планаш диъ шера кхоачашъяьй 80 совгІча комсомольско - кагирхой бригадо. 2000 совгІча къонача болхлочои колхозхочои. 1975 шера мае, Молдаве комсомола 50 шу дузаш, пятилетка кхоачашйир 700 комсомольско-кагирхой коллективо, 9000 совгІча зІамигача сагои йоІои.

Кхетадеш да, тар ма лу сихагІа тхо къоастае гІийрта тхоай проблемаш тха хиннилга а. Масала, дукха ха йоацаца а тІехьа чІоагІа саготдеш дар тхо. юрташка кагирхой кІезига бисаб яхаш. Боахама кердача хьалашка из проблема цхьадолча даькъе ши-шегІа къоасталуш я. ХІана аьлча дукха бе-башха боапаш цхьатара нийсбаьб юрташкарча кагирхой лакха образовательни боарами Іамаьча знанеех хІанзарча юртбоахама комплекса хьалашка молдавски юрта пайда эшара тоpои.

Юрташкарча кагирхой къахьегама хьисап ше а хувцаденнад. Из хІанз сакъердамегІа, овсарегІа хиннаб. политехниман универсализман белгалонаш тІанийцай цо. Комсаш лелаеча къонача болхлочо, масала, бІаьстан юхье комсаш тІайоагІачул декхараш кхоачашду, аьхки хьувкъам кхебу, гурахьен Іайн чхьагІар доаккхача заводе спирт кийчдеш, серми беш, чхьагІар деш, мотористалла е фильтровальщикалла болх беш хул. Кхачан промышленноста дуккхача доакъошц, юрта боахамах дІа а кхийтта, дуккхача районашка мазаньра аьлча дІаьккхай юртбоахама проблема сезонни хилара проблема. Цу дерригача хІамаша дикка хувцадалийтад кагирхой миграце маІан.

Ер да белгалагІа дола масал. Итт шу хьалхагІа Котовски районе комсий бешамашка къахьегаш 32 комсомольско-кагирхой бригада яр. 1971 шера, вешта аьлча, пятилетка йолаеннача юххье, 60 хилар царех ХІанз цу районе бархІ эзар гектара тІа комсаш кхеэш 102 комсомольско - кагирхой коллектив я. Цу районе комсаш лелаелга деррига а кагирхой дакъа а хинна дІаэттад.

Итт шу хьалхагІа «Комсаш лелаелга — Іилма - технически наькъа тІа!» аьнна лозунг арадаьккхар Котовски района комсомоло. Комсомольций инициатива хьаллаьцар партийни, советски, боахама органаша. ХІанз комсаш кхесчара, чуэначара, чакхйоахачара керттера балхаш механизаци яь да районе, тайп-тайпара машинаши юкъе гІолла лелае йиш хулийтача кердача технологегІа дІаегІай комсий гаьнаш. Комсаш лелаерашта юкъе дукха ба кагирхой. ХІаьта дуккхаза а опытни говзанчаша доахаьел зІамагІа дац цар доаха толамаш «Маьлха комарий» 150—200 центнер гулъю комсомольско - кагирхой коллективаша хІара гектара тІара.

Республика кагирхоша хьинаре дакъа лоац бежана дулх, хьаккхий дулх даккхара, шура яккхара хьайбаш леладу йоккхий комплексаш хьалъеча. Ма-тара а яц уж къаьнарча колхозни фермашта! Цунах дог тешадара кхоачам ба новкъа гІолла Кишиневера Котовске вахача. Цхьа гола техачул тІехьагІа цІаьхха шоана хьалхашка гучйоал бІарчча городок — йоккха, цІена, сийрда. Юххьанца кхыметтел теша а тешац уж хьайбаш леладу корпусаш я аьлча — массазарчарна селлара тара доацаш да «Данчены» яхача комплекса сурт. ХІаьта, нагахьа санна доахан латтача дІачухьежача, цига гургдац шоана къаьнарча фермашка хинна сурт. Еррига процессаш механизаци яь я, хІаьта помещенешка, лабораторешка а санна, сийрда, цІена, паргІата я. Укхаза болх беш бола мехкарий кІай халаташ дувхаш ба. Цаь хьегача къаьнарча фермашка хьахур къих хулаш хиннач ул дуккха а гІех да. Сел дукха ха йоацаш а тІехьа хьайбаш леладара говзала «оохьигаш» Іомаеш мара яцар укказа Валентина Петрашку, хІаьта хІанз цо хІара кховбача Іаттатара шера 6000 литр шура йоакх, эггара езагІа йола Социалистически Къахьегама Турпала цІи еннай цунна. Комплексе комсомольско - кагирхой коллективана кулгалду цо, Молдаве комсомола ЦК член, республика Лакхехьарча Совета депутат я из.

Укх тІеххьарча шерашка гІишлош еча студенчески отрядий боламо чулаьцаб беррига вай мохк, хІаьта хІанз «кхоалагІа семестр» массаза а йолаш хиннай аьнна хетвлу. ГІишлош еча отрядий баьццара форма тІа ца ювхаш аьхки тхоай студенташ вІалла хила а хулий - хьогІ аьнна хет тхона хІанз.

Казахстане а, СибарегІа а, Гаьнарча Къилбаседане а, Кавказе а балхаш даьд тха студенташ.

«КхоалагІа семестр» — хІара студента - добровольца вахарера веха. Цхьнбарашта — бокъонца болча балхах, доккхачен лоархІамечен гІулакхах эггара хьалха госсавалар да из; вокхарна — зеПона, бригадана этояза кулгалде Іомабала эггара хьалха дІаЁолаббалар. ХІаьта еррига студенчески отрядашта — тешаме, принципиальни хилара, къахьегамца вахарца коммунистически гІулакх хилара керттера экзаменаш дІателаш йола выездной сесси я из.

Гурахьа студенташца къамаьл деча хана каст-каста хеталу уж шек баьлча санна: сопромата курсал чІоалханегІа хиина хиннад вахар. Цхьабакъда цхьаннe хІанзле а колхозхошта новкъостал дергдола керда машин хьакхоллара уйла ю, вож гІишлошъерашта приспособлени дага лаьца «воалл. Къахьегама ахко керда дар леха, уйлаш е баьхаб уж, гучча хьа хьахьекхад бокъонца наха шийга, хургволча специалисташа, сатессар фуд.

Молдаве комсомола мугІарашка бапт тайна дезал санна бахаши къахьегаши ба 70 къаман викалаш. Уж айхха кхотабаьб юкъарча хьашташа, юкъарча лерхІараша. 256 комсомолец ва хІанз республика моттигерча Советий депутат волаш. Молдавски ССР Лакхехьарча Советера 25 депутат — Ленински кагирхой союза членаш.

...Балха ди чакхдоалаш латт. Машинаькъа тІарча состаьаша мехка бе-беча мІишгашка а доазол дехьа а дІакхувь Молдаве предприятешка хьаь продукци. Къахьегаш даьккхача ден итогаш ю. Цхьабакъда дагарде хала долаш а да хІамаш Уж да къонача къахьегамхой хьаькхалашкен дегашкей хиша хувцамаш. Из да массане а юкъарча ираза духьа, вай Даьхен ираза духьа хьегача къяво царна ду дикахетар, салоІам.

ДІаух деноі, кІираш, бетташ. Чакхдаьннад пятилетка тІеххьара шу, цудухьа, моллагІа гІулакх чакхдаьккхача а санна, юха хьож вай тІехьашкахьа, мах бу хьабенача наькъа. Хозахет кагирхоша халкъа боахаме лаьца дакъа цул хьалхагІа дІайхоча пятилеткашка лаьцачул доккхагІа хиларах дог тийшача. КПСС XXIV съездо хьалхашка оттадаь декхараш толаме кхоачашдар духьа лоаттабаьча къовсаме хьинаре дакъа а лоацаш республика къонало доккхий производственни толамаш даьхад.

Планаши заданеши ханал хьалха кхоачашъелга Молдаве хІара комсомольца ший гІулакх а хинна дІаэттад. ХІанз 25 декадии къахьегама вахте эттаб республика кагирхой КПСС XXV съезда сийна. Производстве хьалха бувларий керда цІераш хоз тхона хІара денча. Социалистически яхье котбаьннарашта сийлахьа бокъо лургья парте съезда Ленински комсомоло лучa Рапорта кІал кулгаш яздe.

Иван ГУЦУ.
Молдаве ЛКСМ ЦК хьалхара секретарь.

(АПН).

КХАЙИ ФЕРМАЙИ ЭКОНОМИКА

ДIАДАХИЙТАЧА СОМО ЮХА ХЬАЛУР

ИйслагIа пятилетка толаме чакхйоаккхаш боала вай мохк. Чакхйоалача пятилетка итогий ше вах беш, КПСС ЦК декабрьски (1975 ш.) Пленуме новкъоста Л. И. Брежнева аьнад: «ИйслагIча пятилетке экономика дегIаахара керттера лостамаши маIани бокъоица КПСС XXIV съездо белгалбаь хиннача наькъо, вай экономически политика принципиальни установкаша ма-яххара да.

Дикка гIа бaьккхаб вай дIахьалхашкахьа. НагахьА санна общественни производство абсолютно дукхагIа хилара масштабашка диллача, вай мехка историе чухь эггара дикагIа йола пятилетка я ийслагIа пятилетка».

Нохч - ГIалгIайчен юрта боахаме еррига юртбоахама производство дIахо дегIайоалаяра йоккха комплексни программа леррагIа чакхъяха йолаенна ха яр ийслагIа пятилетка. Укх пхе шера боккха гIа баьккхаб лаьтта леладарей хьайбаш леладарей боахамаш кхы тIа а технически кийчдара, царна индустриализаци яра, дIахо специализаци интенсификаци яра даькъе.

Паччахьалкхенои колхозашеи юрта боахамга дIаяхийта еррига капитальни вложенеш 880 миллион сом я, е укхал хьалхагIа дIадахача пхе шерашца нийсйича — 1,5-зза дукхагIа.

Тlехь • тIехьа дукхагIа хул юрта боахамга дIаухийта капитальни вложенеш. Республика еррига капиталовложенеех 25 процент дIаяхийтай цунга ийслагIча пятилетке, бархIлагIча пятилетке 22 процент мара ца яхийтача метте.

Юртбоахама предприятей балха лоархIамегIара экономически хьоkхам ба дIадахийтача сомо юха хьалур. Цудухьа боккхача лоархIаме да капитальни вложенеех мел дика пайда эц, фондаша юха хьалур меллад е производственни ихьан единицана лоархIаш кьаеш йола еррига продукци меллай хар. Цу даькъе ийслагIча пятилетка шерашка вай юрта боахаме дукха хIама даьд, цхьабакъда ца деш дисараш а дукха да.

Йоккхий меропрятеш чакхйоах республике лаьттаьшта хий дехкара гIулакх — хьувкъам лакха хилара, ялати кхы йола продукци дукхагIа яхара лард — дегIаккхувлара.

Пятилетка 4 шера лаьтташта мелиораци ярга дIадахийтад 70,3 миллион сом, бархIлагIча пятилетка дикъ шера дахийтачул шозза дукхагIа. Хий дехка лаьтташ 14 эзар гектар дукхагIа хиннад, хIаьта деррингаш а лаьрхIача 120 эзар гектар совгIа да хий дехка лаьтташ. ХIара йиъ лагIа йола гектар хий дехкаш я республике!

Дукха балхаш даьд ийслагIа пятилетка чакхйоалача шера. Алхха цу шера мелиоративни балхашта хьахьожаь централизованни капитальни вложенеш — 20,5 миллион сом. Капитальни балхаш дара оттаяь хинна планаш тIехкхоачашъеш я. Мелиоратораша керда хьалъеши реконструкци ешн я: Гудермесски дуга система, Надтеречни хий дехка система, «Наурский», «Калиновский», «Комсомольский», «Советская Россия» яха, Ленина цIерагIча совхозашта, кхыдолча боахамашта чухьара сеташ. 2 миллион сом гаргга дIадахийтад Сунженски дукъагIа мелиорацин ярга, 1,5 миллион сом —Асински водозаборашка. Цо колхозашкеи совхозашкеи нийш хилийтай ялат — беррига юта боахам дIахо яйбара лард — тIа-тIа дукхагIа даха.

ИйслагIа пятилетка йолалуча юххье — 1970 шера ялаташ дIадуваш дар республикера 227 эзар гектар кхаш е дIадувча деррингача лаьттаех 48 процент. Пятилетка чакхйоалача шера ялаташ дIадувш дар деррингача дIадувча лаьттаех 54 процент.

Нагахьа санна укх тIеххьарча пхе шера деррига дIадув лаьтташ цхьа эзари ах эзари гектар мара дукхагIа хиннадецe, ялаташ дIадув лаьтташ 25 эзар гектар дукхагIа хиннад. Ма-дарра аьлча, деррига дукхагIа хулаш дола дIадув лаьтташ ялаташ дIадувраш да. Цига эггара дукхагIа дIадувр тIехдика ялат да: гурахьа дув кIа, дуга, хьажкIаш.

1971 — 1974 шерашка юкъера лаьрхIача чулена деррига ялат 450 эзар тонн, вешта аьлча бархIлагIча пятилетке хIара шера юкъера лаьрхIача доаккхаш хинначул 27 эзар тонн дукхагIа дар.

Цу цхьан ханна, 1974 шера ялатийна лаьрхIа чуйица хьажкIаш 119 эзар тонн —1970 шерарчул шозза дукхагIа хилар.

Пятилетка чакхйоалача шерара хьувкъам, массе метте нохкъал оттарах, соахкарчул кIезигдукха лохагIа хилар. Цхьабакъда, республикерча дуга кхедерий иштта чоалханеча хьалашка а вIаштIехьдаьннад хьувкъам лакхагIа кхебе а чудахьаш дола деррига кIай ялат 24 эзар тоннага дIакхоачаде а. Из 4,5 эзар тонн е дикълагIа дакъа дукхагIа хул 1974 шерарчул. 1970 шерарчул — шозза хIана хилац эьнна дукхагIа. Из вIаштIехьдаьннад йоаъала дуъала говзал чккхар, хий дехкача лаьттаех пайда дикагIа эцар, кхыдола агротехнически гIулакхаш чакхдахар бахьан долаш Хьалха латтача боахамашкарча ялаташ кхедераша 1975 шера дика хьийкъа ялаташ кхедаьд.

Масала, Мичурина цIерагIча совхозо ялаташ дIадийнача деррингача лаьттан хIара гектара тIара 30,5 центнер ка бола ялат даьккхад, хIаьта хьажкIаш — 37,6 центнер, вешта аьлча Урус-Мартановски районерча юкъерча хьувкъамца нийсдича хIара гектара тIара 9 центнер ка бола ялати 13 центнер хьажкIаши дукхагIа. «Орджоникидзевский» совхозерча ялаташ кхедераша хIара гектара тIара бархI центнер е кхоалагIа дакъа дукхагIа гулдаьд ялат Ачхой - Мартановски районерча юкъерча хьувкъамал. ХIара гектара тIара 35 центнер совгIа ялат даьккхад «Новосельский», «Ассинский» совхозашка. ХIара гектара тIара 36—37 центнер хьажкIаш яьхай «Предгорный», «Братский» совхозашка, «Советская Россия» яхача колхозе, 48 центнер — Гудермески района «Дружба» яхача совхозе. «Терск» яхача совхозо 3100 гектар долча лаьттан хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 42 центнер дуга даьккхад.

Хьалха латтача ялаташ леладераша кхебу хьувкъам, массаза а яхар мо, тIехьадусача боахамийчул 3—4-зза а шоай районеи бIарччача республикаи юкъерча хьувкъамал 1,5—2-зза а лакхагIа хул. ХIаьта из тоъал боккха кхоачам ба республика дукхача колхозашкеи совхозашкеи ялати кхыйола продукташи дIахо дукхагIа яхар.

Еррига йоаккхаш йола продукци тIа-тIа дукхагIа йоах юртбоахама предприятеш промышленни ларда тIа оттаяра, юртбоахама производствана концентраци специализаци дукхагIа яра наькъаца.

Кхаш леладеча метте цу тайпарча лостамех цаI — ялата культураш дIаера структура тоаяр. Цхьатаррарча кхашкара доаккха ялат дукха а дукхагIа хул кIезига хьувкъаш йолча культурашта меттел мaьхегIен хьувкъам лакхагIа луши йола культураш дIайийча. Цунах ялат алхха дукхагIа хинна ца Iеш, ялата баланса структура тоа а ду.

Дуга дикагIа хьувкъаш долча лаьттаех хийца пайда эца беза Гудермесскии Шелковскойи районий колхозашеи совхозашеи.

Доакха беркат дарга хий дехкача кхашка дIаювча хьажкIех.

Индустриальни ларда тIа боаккхаш ба колхозийи совхозийи хьайбаш боахам, цун доакъонта специализаци ю, доакъарий база чIоагIъю, хьайбаш леладерий къахьегама механизаци ю.

Боахамий юкъарча кооперапе ларда тIа хьаю хьайбаш леладу йоккхий предприятеш, комплексаш, объединенеш. Хьайбаш леладу йоккхий комплексаш я-болх беш Грозненски, Сунженски, Урус - Мартановски, Шалински, Шелковской районашка. Хьалъяй коа тIара оалхазараш леладу йоккхий фабрикаш.

Пятилетка чакхйоалача шера хьал а яь, болх бе йолаеннай «Кавказ» яха йоккха коа тIара оалхазараш леладу фабрика. 800—1200 етт лелабергболаш шура йоаха йоккхий комплексаш хьалъеш латт «Алагинский», «Лермонтовский», «Грозненский шурий», «Минеральный», «Терек» яхача совхозашка.

Соахка хьайбаш леладу производственни объекташ хьалъяра хьахийцаяр 63,5 миллион сома паччахьалкхен капитальни вложенеш. Хьайбай боахам дегIабоалабарга иштта тоъал дукха ахча дIадохийт республикерча колхозаша а колхозий юкъарча организацеша а.

Цхьабакъда, вай колхозашкеи совхозашкеи производственни моттигаш дукха хинна, фермашта механизаци яь, уж хIанзарча, балха овсарле лакха йолча доакъара цехашца кийчъяь йоллашехьа а, кIезига деб доахан, лоха я доахана продуктивность, кIезига я йоаха шура, тха, тIадетталу дулх, гулду фуаш.

Пятилетка диъ шера шура 8 процент, дулх — 24 процент мара дукхагIа даьккхадац республика боахамашка, фуаш — 15 процент дукхагIа гулдаьд.

Хьайбай продукташ хайра алсам ца ялар, эггара хьалхарча аргIанна, юрта боахамерча 100 гектар лаьттанна лоархIаш доахан кIезига дебаш хиларца, доахана фу кIезига тоалуши продуктивность лохеи хиларца кхетаде дезаш да.

Нагахьа санна лоаллахарча Чеоний - Балкхарой АССР-е юрта боахамерча лаьттай 100 гектара лоархIаш 33 бежан а хIаьта царех 9 етт а бале, Къилбаседа - ХIирий АССР-е а иштта 27 бежани царех 8 етти бале, Нохч -ГIалгIайчене 15 бежани царех 5 етти мара бац.

Юртбоахама производство дIахо айяра, цунна интенсификаци специализаци яра эггара лоархIамегIа да кхашкарчен фермашкарчен производствана еррига процессашта механизаци яр, технически уж кхы тIа а кийчъяр.

Колхозийи совхозийи керттера производственни фондаш ийслагIа пятилетка чакхйоалаш 600 миллион сом гаргга яр, хIаьта КПСС ЦК мартовски (1965 ш.) Пленум хинначул тIехьагIа 3-зза совгIа дукхагIа хиннай.

Республика юрта боахамерча цхьан болхлочоа кхоач 6 эзар гаргтача сома маьха керттера производственни фондаш. Цар дакъа кхачарга диллача промышленни болхлочоа нийслуш воагIа юрта боахамера болхло, хIаьта цо хьахьокх юртбоахама производствана индустриализаци яра темпаш лакха хилар а.

Чакхъяьннача пятилетке дукха а дукхагIа хиннай колхозийи совхозийи энергетически мощносташ, лакхбеннаб кхаш леладечей хьайбаш леладечен производственни процессашта электрификаци яра боарам, кхашкеи фермашкеи болхлой къахьегам энергеца дукхагIа кийчбаьб. Алхха укх тIеххьарча шин шера 13 процент энергеца дукхагIа кийчъяьй колхозаши совхозаши.

ХIанз республика кхашкеи фермашкеи болх беш 7140 трактор, кхо эзар совгIа грузовой къаьстта шоай тайпарча гIулакхашта лаьрхIая автомобилаш, ялаташ чуэца 1200 комбайн, къаьстта шоай тайпарча гIулакхашта лаьрхIа бIаьш комбайнаш, машинаш, агрегаташ я.

Пятилетка диъ шера республика колхозийи совхозийи тракторни парк 27 процент йоккхагIа хиннай. Боахама балхаш деи кхашкеи араяьннай лакха балха овсарле йола К-700 яха тракторащ, «Колос», «Нива» яха комбайнаш, свеклаш чуэца шоаш лела машинаш. Хийща механизаци, еш латт сомийи хаьси бешамаштарча балхашта.

ЛоархIаме да еррига техниках биззан балха овсарле лакха йолаши пайда эцар, технически средстваша болх беча хана цар хьалур ма-могга дукхагIа хургдолеи эффективность лакхлургйолеи гIулакх дар.

Цхьабакъда бизза пайда эцац колхозашеи совхозашеи шоай техниках.

Колхозашкарча условни трактора сменноста коэффициент 1,1-гара 1,07-га кхоачаш е 3 процент лохъеннай 1971—1974 шерашка. Условни трактора сменноста коэффициент лола я республика совхозашка а. 1974 шера 1,13 яр из.

Укх тIеххьарча шерашка юрта тела техника дикка дукхагIа хиннайоллашехьа а, транспорт тоъац колхозашкеи совхозашкеи. Къаьстта чIоагIа эш грузовой автомобилаши кхыйола транспортни средстваши.

Ялаташ чуэцарая кхашкарча кхыча балхаштеи массе шера геттара кIезига кийчъю колхозийи совхозийи машинно-тракторни парк.

ХIара шера республика колхозийи совхозийи кхашкара балхаш долалуча хана тоа ца еш юс 12 процент тракторащ, 10 процент сеялкаш, 8,13 процент нохараш, ялаташ чуэца долалуш, массаза а яхар мо, тоаянза юс ялаташ чуэца 6 процент комбайнаш, силос чуэца 19—26 процент комбайнаш, и. кх. дI.

КПСС ЦК-ас XXV съезда оттаьча «1976—1980 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара керттера лостамаш» яхача проекта тIа белгалдоаккх, вай экономически дегIаахара масштабаши темпаши дукххача хьале капитальни тIирсаш хьалдара темпаехи дикалахи, капитальни вложеней эффективностах тийша хилар.

ИйслагIча пятилетка шерашка вай юрта боахамга дIаяхийта капитальни вложенеш мел лай дийцар юххьанца. Уж, шеко йоацаш, йоккхий я. Цхьабакъда дIадахийтача сомо юха хьалур хIанз укх сахьата геттара кIезига да.

ИйслагIча пятилетке юртбоахама лаьттай цхьан гектарага дIаяхийта капитальни вложенеш юкъера лаьрхIача 79 сом хул, бархIлагIча пятилетке 54 сом мара ца хиннача метте. Паччахьалкхенои колхозашеи дIадохийтар цкъан ахаззеи дукхагIа хиннад. ХIаьта цу юкъа вай юрта боахамо хьалуш йола еррига продукци 10 процент мара дукхагIа хиннац. ХIаьта из бахьан долаш лохъеннай капитальни вложеней эффективность, кIезигденнад дIадахийтача сомо юха хьалур.

Белггала, нагахьа санна 1967—1970 шерашка капитальни вложенеш цхьа сом дукхагIа дIаяхийтача, еррига продукци 30 кепиг дукхагIа хулаш хиннаяле, 1971 —1974 шерашка 19 кепиг мара дукхагIа хиннац из.

Иззамо хул юрта боахама керттерча производственни фондий сомо юха хьалур кIезигдалар а.

Капитальни вложеней керттерча фондийи эффективность лаххьяра, эггара хьалха, экономически гIойленагIа дола, дIадахийтар сихха юха хьалуш, юхаметтаоттадеш дола лостамаш харжа деза.

Капитальни вложеней керттерча фондийи эффективность лохьялар юрта боахамера йоаккха еррига продукци алсамъяларца нийсйича уж дегIаахара темпаш сихагIа хиларца дувзаденна ца Iеш, дIадохийтачун структураца а дувзаденна да.

ГIулакх миштад аьлча, керттерча фондашта юкъе, производственни мощностащца нийсдича сихагIча темпашца дегIаух цар пассивни дакъа—здаенеш, гIирсаш, кхыдараш. Керттерча юртбоахама фондий пассивни дакъа цар беррингача маьхах 58 процентал тIеххьаьннад.

Цудухьа дIахо керттера производственни фондаш вIашагIъ тохара тIаерзаьча капитальни вложеней эффективность лаккхьяра керттерча факторех цаI — юртбоахама продукце дIалоаца фондаш, эггара хьалха керттерча фондий пассивни даькъага дIайохийта капитальни вложенеш кIезигъяра чотах лохъяр, цу цхьан ханна производствана эггара дикагIа дола технологически хьалаш, юртбоахама предприятей еррингача керттерча фондий пропорциональности комплектности Iалаш а еш.

Капитальни вложенешеи керттерча фондашеи хIанз а кIезига новкъостал ду производствана концентраци яра, хIаьта долче пун эффективноста а. Масала, общественни хьайбай боахамерча керттерча производственни фондий мах 1965 шера деиз 2,4-зза лакхбеннаб, хIаьта доаханна лаьрхIача тилови помещенешкареи йоккхийча комплексашкареи бежана моттигаш 1,2-зза мара дукхагIа хиннац.

Колхозашкеи совхозашкеи дукха ахча дIаухийт керттера фондаш хувцарга, ханал хьалха баланса тIара списани а еш, дIайоах уж.

Алхха цхьан 1974 шера колхозашка списани а яь дIаяьхай шера керда болх бе йолаялийтарех 25 процент дIалоацаш йола производственни фондаш, хIаьта совхозашка 35 процентага кхаьчаб из хьоkхам.

ХIара шера списани ю дукхача юртбоахама техникана. Масала, 1974 шера республика колхозашка енай 257 керда трактор, списани яьй 172 трактора, е керда хьатIаяьхкарех 67 процента, ялаташ чуэца комбайнаш 26 енай, списани яьй 36, силос йоаккха комбайн 48 енай, списани яьй 19.

Цунца цхьана колхозийи совхозийи специалисташта хетачох, керттерча фондий учет эргаяьккха тоаянза яргъяц шоай ха яьккха яьнача керттерча фондий балансал арахьа, амартизаци хиннай аьнна царна начислени а ца еш, учет лелаяр духьа. Ма-дарра аьлча, царга-м бе ма-боагIара болх булург мичаб, хIаьта каст-каста уж тоае езаши сецаши хилча, ерригачеи кердачеи технико (фондаша) юха хьалучун хьохкам лохлу. Из дош ма-дарра тахка а нийса къоастаде а дезаш да.

Керттера производственни фондаш тоъал дукхагIа хинна йоллашехьа а, хIаьта къахьегам энергеца дукхагIа кийчбаь бале а, механизаци яиза хIача а дукха балхаш да колхозийи совхозийи производстве, кулгкара деш дола балхаш хIанз а дукха да, къаьстта а хьайбай боахамеи баьцадаараш кхедечеи.

Масала, баьцадаараш чуэцача механизаци яьй 17—20 процент балхашта. Доахан лeладеча фермашка тIадахьача хина механизаци яьй 40—60 процент, доакъараш дехкара —45 процентага кхоачаш, чура чехаш цIенъяраи доахан деттараи 60 процентага кхоачаш.

Хьайбай боахаме хIанз а лоха ба комплексни механизаци яра боарам. Колхозашка, комплексно - механизированни фермашка иттлагIа дакъа доахан мара лeладац. совхозашка — кхоалагIа дакъа доахани хьакхарчи. Механизированни бежкарташка, фермашка, комплексашка леладераш хьалхагIа а санна кIезига продукт луш дола доахан да.

Цунца цхьана колхозашкеи совхозашкеи дукха я хьайбай боахамерча халача балхашта механизаци е лаьрхIа дIаоттаязеи болх ца беши йола оборудовани. Масала, совхозашка болх ца беш латт еррингех 8 кхо дакъа дича шин дакъа — доахан детта установкаш, цу даькъе шурий совхозашка — цхелагIа дакъа. Ахаш болх ца беш латт уж республика колхозашка.

Колхозашкеи совхозашкеи цхьанна а шера пайда ца эцаш дус хий дехка 3—4 эзар гектар лаьтта.

Цу деррингача хIамаша Iоаткъам бу керттерча юртбоахама фондех пайда эцара экономически эффективность лаххъяра, дIадахийтача сомо юха хьалур кIезигду.

ИттлагIча пятилетке халкъа боахам дегIабоалабара керттерча лостамашта КПСС ЦК-ас оттаяь проект ювцарца юртбоахама производства эффективность лаккхъянза ярг ца хиларцеи дувзаденна оаха предложени ду: дIахочa шерашка колхозашеи совхозашеи юртбоахама гIулакхашта лаьрхIача керттерча производственни фондий активни дакъа дегIадоаладаба темпаш лакхъе. Хьайбай боахаме — из да механизированни фермашкеи комплексашкеи доаханна моттигаш алсамъяхар, низ бола кормоцехаши кхыйола производственни мощносташи хьаяр. ДIайийна хIамаш лелаеча — из да хий дехка лаьтташ дукхагIа хилийтар. хьайбашта чIоагIа доакъарий база хьаяр, комсаш лелаелга, сом лелабелга, баьцадаараш леладелга дIахо сихагIа дегIадоаладар.

ИттлагIа пятилетка — дикален эффективностей пятилетка ХьатIаккхьачай капитальни вложенесхи керттерча производственни фондехи уйла еш. Iилман наькъаца пайда эца беза ХIанз КПСС ЦК-ас парте XXV съезда оттаьча проекта тIа хьахьеккхача кердача пятилетка Керттерча лостамашца гIа боахаш ахара — боахам дIахо дегIабоалабара перспективни Iилман ларда тIа бакъьнь план йоацаш хиле йиш яц хIара колхозеи совхозеи.

А. ТОЛУБАНОВ,
Нохч - ГIалгIай АССР статуправлене начальника заместитель.

Московски область. ИйслагIча пятилетке Подольски районе хьалъяь хьайбай боахама Еррингсоюзни Iилма - тохкама института «Шапово» яхача опытни боахама экспериментальни шурий комплекс — мехка йоккхагIа ярех я. Дай-мехка хьайбаш леладара практике эггара хьалха цхьан тхов кIала дIанийслаьд укхаза ши эзар етт чубоагIа Iул. Из специализированни юртбоахама предприяти шера 108 эзар центнер шура яккхара лаьрхIа я. Долла хIама ший тайпара да укхаза. 162 метр йIаьхен 105 метр шерен йолча шурий ферма производственни корпусе продукци яккхара еррингача процессашта комплексни механизаци автоматизаци яьй. Хьайбаш 47—48 бежан дола группаш а йолаш секцешка леладу. Управлене центральни пункта тIара дIател доакъар. Iай а аьхки а еррингача помещенешка кондиционерий новкъосталца эшаш йола микроклимат лоаттаю. «Карусель» яхача доахан деттача установка тIа болх беш машинаца доахан детта виъ оператор ва, хIаьта царех хIаране къаьстта цхьа операци кхоачашъю. Доахан дени буси шозза детт: дийнахьи бийсанни. Хьаяьккха шура лаьтта кIал гIолла йиллача трубопроводъгIа шурий отделене дIаухийт. Цу тайпара хьайбай боахамэ специализаци продукташта концентраци яро боккха экономически пайда лу. 18—20 тонн совгIа шура дени - буси —иштта я комплекса балха темпаш. Центнер шура яккхарга укхаза дIадодар моллагIа йолча фермашка долчул ворхIазза кIезигагIа да.

Цу тайпара комплексаш яхкара чIоагIа теркам тIабохийт КПСС XXV съезда оттаьча «1976—1980 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара керттера лостамаш» яхача Проекта тIа.

Тахан «Шапово» яхача шурий комплекса коллектив дIахо къахьегама овсарле лакхъеш, хьайбаш леладерий вахара социальни проблемаш кхоачашъелга вIаштIехьдоаккхаш я. Хьайбай боахама Еррингсоюзни Iилма - тохкама института Iилмахоша производственникашца халданза бувзам лоаттабу, царна практически хьехамаш рекомендацеши тел, промышленни ларда тIа шура йоаккха хьайбаш леладара йола цар опыт вIашагIтох, из дIайоаржаю.

СУРТА ТIА: воккхагIвола ветеринарни лор Н. Краснослободцеви (аьрдехьарвар) комплекса керттера ветеринарни лор А. Жданкини хьайбашта профилактически прививкаш е кийчлуш ба.

Н. АКИМОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ФУ—ДИКАЧА ХЬУВКЪАМА ЛАРД

Къаьнарча кицаша йоах: «ДIадийнар мара чуэцаргдац», «Воча фух дика ялат хьахилац». Дукххача шерашкарча практикои Iилмои хьахьекхад уж кицаш бакъдолга.

Вай республика колхозашеи совхозашеи бIаьсти дIаювча культурай фу кийчдар дIадахача шера бIаьстии аьхкии дика фу кхедара чIоагIа аьттув боацаш нийсделар. Цхьабакъда цу лоархIамеча гIулакха цIенхаштта уйла тIаяхийтача боахамашка бIаьстан юхье дIаюврги йолча культурашта кхоачамболлаши дикеи фу Iалашде вIаштIехьдаьннад.

Кхоачам хиллалеи дикеи фу кийчдаь дIаоттадаьд Урус-Мартановски района совхозаша. ХьажкIаш йоацаш, бIаьстан юхье дIаюврги йолча культурай фу 3,2 эзар центнер хила езача 3,7 эзар центнер Iалашъяьй цига. Къаьстта боккха теркам тIабахийтар «Гойтинский» совхозе фу I-ча класса хилийтара, «Горец», «Гехинский» совхозашкара фу I-чеи II-чеи класса да. Йокъал этта аьттув боацаш хиннадале а «Грозненски шурий» совхозе дукха къахьийгар фу кийчдара план кхоачашъяра.

ДукхагIдолча кхоачам хиллал фу Iалашде вIаштIехьдаьннадале а, бIаьстан юхье ювча культурай фу хIанз а дIадувча боарам тIа кхоачаданза боахамаш да вай республике. Масала, Малгобекски района «Кавказ» совхозе 1150 тонн, «Назрановский» совхозе 200 центнер гороха фу кондиционни дац. Гудермесски района «Терек» совхозе ханнахьа чу ца эцарахи цIен ца дарахи дIаде деза 800 тонн дуга фу хьал тIа ца далар кхерам болаш да. Иштта да Шелковской района Ленина колхоза фу а.

Шалински района колхозашеи совхозашеи дIадахача шера дика хьажкIаш кхейир, хIаьта а бIаьстан юхье дIае фуна йитаяц уж. ДIае вIалла хьажкIаш яц Шалински района «Предгорный» совхозе, фуна хьажкIаш кIезига я цу района «Джалка», «Автуринский» совхозашка. Шоай боахамашта кхоачам хиллал эшаш дола генарий элита фу Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен опытни станцера дIаэзадац «Терек», «Назрановский», «Предгорный», «Гойтинский», «Горец» совхозаша.

Цкъа дIайийча дукххача шерашка хьахулача баьций фу Iалашделга ледара лел Наурски района «Россия», Ленина цIерагIча колхозашка. Иштта тесса леладу республика цхьадолча боахамашка фуна молхаш тохилга, кхыметтел хIанз а молхаш Iалашъяьяц, молхаш тохаш йола машинаш тоаяьяц.

Вай республика хьалашка дукхагIйолча хана феврале дIадоладу бIаьстан юхье дIаюв культураш дIаювлга. ХIаьта из хьатIаотта дукха ха йисаяц. Цудухьа гаргтарча хана фу Iалашделга а из дIаде тоаделга а чакхдаккхара деррига низаш оарцагIдаха деза из ца даьча боахамашка.

Республика колхозийи совхозийи кулгалхоша, специалисташа хIанзале а уйла е еза хьатIадоагIача шера дIадувргдолча фуна. Фуна дIадуваш дола ялат дIаде деза хьалхе а зяба аьха иллача, минеральни органически удобренеш тайса дика тоадаьча лаьттан тIа. Цунца цхьана боккха теркам тIабахийта беза дика предшественникаш хиннача из дIадера. Дукххача шерашкарча практико хьахьокх цу морча лаьтта дIадийнача ялато 3—4 шера 10—15 процент дукхагIа хьувкъам лулга. Фуна дIадув ялат эггара дикагIйолча хана дIадийча фийг биза болаш, хьатIадала ииз болаш хул.

А. СМИРНОВ,
Нохч - ГIалгIай АССР юрта боахама министерства воккхагIвола агроном -семеновод.

БРИГАДИРА ХЬАЛХЛЕНЦА

Йоккха къахьегама коллектив я Аргунски «Пищемаш» заводе болх беш. Цехашта, бригадашта, къаьст - къаьстача болхлошта юкъе яьржача социалистически яхье башха-дика толамаш доах болхлоша. Къаьстта белгалъяккха лов В. А. Устинова кулгалду бригада коллектив.

Механо - сборочни цехе дикагIчарех лоархIаш я из. Бригаде ворхI слесари цаI электросварщики ва. ХIаравар ший гIулакха говзанч ва.

1970 шера денз «Пищемаш» заводе къахьегаш ва. В. А. Устинов. Дика организатор, хьинаре болхло хиларца белгалваьннав из хьалхарча деношка денз. Цудухьа тIадиллар цунна бригадана кулгалделга. Шийх бенна тешам боабанзар Устинова. ХIара шера паччахьалкхен план а социалистически декхараш а толамца кхоачаьдеш хьайоагIа цун бригада.

Укх пятилетка тIеххьарча шера ерригача механически цехе кийчъе езаш кхо эзар оатхал яр. Цу декхарах дика лоархIайир Устинова кулгалду бригада: 7 эзар оатхал кийчйир цо. Нагахьа санна ноябрь бетта 70 температурни мешалка арахеца езаш хиннаяле, бригадо 77 цу тайпара машина арахийцар.

— Тха хьоkхамаш кхы а лакхагIа хургдар, нагахьа санна тхо Iалашдеча Киеверчеи кхычахьарчеи машиний оатхалаш кийчъеча заводашкара шоай хаьцахьа эшшача боарамагIа редуктораши Iоакъаши хьаяхкийта хиннаяларе. Цар уж хьаахийтарах тийша я тха балха овсарле. Иштта дале а, хIара бетта тхоай планови заданеш тIеххкоачашъе вIаштIехьдоал тха, — яхаш дувц бригадиро.

Укх шера тIайица социалистически декхараш 27 октябре кхоачашдаьд Устинова бригада болхлоша. ХIаьта ийслагIча пхе шера план 25 декабре кхоачашъе аьнна дош деннад машинашъераша. Из дош кхоачашдеча хьинаре дакъа лоац бригадо а.

Ший бригадерча новкъостех дувцаш массанеша а шоай балха декхараш дизза кхоачашдеш хилар белгалдоаккх Устинова. Царна юкъе ба коммунистически къахьегама ударникаш электросварщик Воробьев Георгий, слесараш-сборщикаш Вагапов Шамхал, Юсупов Ширвани, кхыбараш. Царех хIаране шоай планови декхараш 120—125 процент кхоачашду.

Бригада белгалйоаккхаш да цун членаша эшшача моттиге вIаши новкъостал деш хилар. Коллектива барт бригадира иштта дика вIаштIехьбаккха ховш хилар да из. Устинов Владимира хьинаре дакъа лоац общественни вахаре а: механосборочни цеха парторганизаце секретарь, райсовета депутат ва из. Цун хьинаре къахьегам «За трудовое отличие» яхача медалаца, «1973 шера социалистически яхье хотало яьккхар» яхача значокаца белгалбаьккхаб. Устинов Владимира цIи дошоча алапаица дIаяздъяй «Пищемаш» завода, «Сийлен книжка» тIа.

М. ЭПЕНДИЕВ.

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРАШТА — КУЛЬТУРНИ ГIУЛАКХ

Шалински района культура ЦIен болхлоша бахача наха культурни гIулакхаш ду парте решенеша ма-яххара. Идеологически балха учреждени ше хиларах тарра цун болхлоша дукха хIама ду къахьегамхошта коммунистически кхетам балара.

Цар шоай беррига низ тIабахийтар пятилетка тIеххьарча шера а бIарччача пхе шера а планаши социалистически декхараши толамца кхоачашдара района къахьегамхой оарцагIбоахаш, царга культурни салоIийташ, дикагIа болх бара дог ураоттадеш Дуккха хIама дир фашистски Германел Кхтаьнча 30 шу дизари кхаьсата дунеи халкъашта юкъера шун белгалдоаккхаш.

Культура ЦIагIа вIашагIа а теха, халданза болх беш я 2 агитбригада. Царна юкъе дакъа лоацаш 36 саг ва, виъ лектор а волаш. Агитбригадаша шоай болх дIабихьар производственни задани ханал хьалха кхоачашъяра тIехьара хьайбаш леладерий социалистически яхь вIаштIехьйоаккхаш, цун дикагIа, кердагIа йола формаш боаржаеш, царна массово-политически кхетам луш.

Хьайбаш леладерашца вIашагIкхеташ сайренаш хилар юрташкарча культура ЦIеноша. Безамеи кIоарга чулоацам болаши хилар Гермеичука юрта культура ЦIагIа «Шалинский» совхоза хьалха латтача доярка шта хетаяь сайре-портрет.

Из яьр района культура болхлошта йола семинар а лаьрхIа районий культура ЦIен методисташа.

Цу сайрене хьийхабар юрташкарча культура ЦIеной беррига директораши совхоза кулгалхойи. ЧIоагIа рьаза хилар сайрене баьхкараш.

ХIара кIирагIа «Джалка» совхоза болхлошца цхьана тха болхлоша МТФ-е къахьегама листокаши молнеши арахец.

ХIанз районе хьалха латтача хьайбаш леладерех дола фильм арадоаккхаш ва тхо. Из доакх «Шали-фильм» яхача тха студе. 1976 шера районе хьалха латтача хьайбаш леладерашта хетаяь хургйолча торжественни сарахьа дIахьоккхаргда из

Районни культура ЦIен болхлоша айхха бувзам доаттабу юрташкарча интеллигенцеца. юрта боахама специалисташца шерра юкъеоз уж шоай балха.

С. АЛЬБЕК-ХАДЖИЕВ.
Шалински районни культура ЦIен директор.

БАРТ ХИЛАРА ТАРРА...

ПланагIа 42 трактор тоае езаш яр Наурски района Ленина цIерагIча совхоза механически мастерске коллектива. Техника тоае йолаялехьа из болх толамца чакхбаккхара лаьрхIа графикаш оттайир, хьалхе а эшаргйола керда оагхалаш Iалашйир, хIара болхлочо мичахьа болх бергба, фу де дезаргда белгалдаьккхар мастерске кулгалхоша. Цул тIехьагIа иттлагIча пятилетка хьалхарча шера кхашка дергдолча балхашта юрта боахама техника ший ханнахьеи тIехдикеи кийчъяра «Сельхозтехника» Сунженски района объединене, цу района колхозийи совхозийи механизатораша, инженерно-технически болхлоша республика беррингача механизаторашка даь кхайкарал дувцаш собрани хилар. Сунженцашна даьча кхайкарала жоп а луш, КПСС XXV съезда сийна еррига юрта боахама техника 15 февраль тIакхоачаши дIадахача шера йиълагIча квартале тоае езаш хиннар 20 декабрь тIакхоачаш тоаяь яккха социалистически декхар тIаийцар механически мастерске коллективо, механизатораша.

Собране чIоагIйир техника тоаеш хургболча наьха балхацара моральни материальни безам совбаккхара совхоза партийни, профсоюзни организацеша оттаяь мероприятеш. Техника тоаеш отделенешта юкъе яьржача яхье хьалхара моттиг яьккхача коллектива карара кара тела совхоза Шебайракхи 300 сом ахчан преми яла лаьрхIар, хIаьта капитальни ремонт еш ший трактор ханал хьалха тоаяьча механизатора — 70 сом, текущи ремонт еш — 50 сом ахчан преми яла оттадир.

Шоаш лаьрхIар ший ханнахьа кхоачашдар духьа шорра социалистически яхь а йоаржаяь хьинаре болх дIаболабир механизатораша. Иштта, йиълагIча квартала планагIа тоае езаш хинна 19 трактор пхийттлагIа декабрь тIакхоачаш тоаяь яьккхар. Цул тIехьагIа шу чакхдалалехьа кхы а ялх трактор тоае лаьрхIар мастерске къахьегамхоша. ЛаьрхIар кхоачаш а дир.

Из толам боаккхача къаьстта доккха дакъа лаьцар слесарь-сборщика Черников Николая, токара Филиппов Анатоле, двигателаш тоеча слесара Резанов Ивана, слесара Горин Ефима, кхычар. Хьалеш дар сихеи тешамеи ду царех хIаране. Ди дIадахийтац балха нормаш 150—160 процент кхоачаш ца еш.

Техника тоаяра балхаш дIадоладеш мастерске токараш, слесараш, мотористаш, аккумуляторщикаш, кхыбола специалисташ ца тоъаш моттиг нийслу. Уж балхаш де отделенешкара дикагIбола механизатораш хьаэц мастерске. ХIара шера мотораш тоадеш мастерске къахьегаш хул шоллагIча отделенера йоккха опыт йола тракторист Школа Павел.

— Кхашкара балхаш дIадоладелча трактора тIа хов Павел, хIаьта Iай — мастерске ва. Из ца хилча йиш а яцар. Цул дикагIа мотораш тоаде ховш цхьа саг вац совхозе. Техника тоаяра тхона новкъостал дарах мастерске болхлой цIерагIа дег тIара баркал оал аз Павла, — йоах мастерске заведующе Х. Джанаева.

Совхозе яьржача социалистически яхье укх сахьате хьалха шоллагIча отделене коллектива механизатораш ба. ГурахьеИ Iайи тоае езаш хиннача 12 трактореx 10 тоаяь яьккхай цар. Дукха хIама дисадац тIехьатосса инвентарь тоаяь яккха а.

Боккха теркам тIабохийт цу отделене техника лораяра. ЛаьрххIа хьалъяьча кхоаленич кIала дIаоттаяй тоаяь техника, кIала дахчац гударгаш а увттаеш. Мукх юаргйоацаш эшача басар, машиний даьтта хьекхал.

Ханал хьалха тоаяьй шоай тракторащ цу отделенерча механизатораша Талакольников Василие, Бесаев Зайнде, Багурин Алексея, Муртазов Белала. Из толам баккхарах Талакольников Василена — 70 сом, Бесаев Зайндена, Бачурин Алексейна, Муртазов Белала — 50 сом ахчан премеш елар.

Социалистически яхьа итогаш еш, техника мел дика тоаяьй хьожаш лаьрххIа вIашагIъелла комиссе я совхозе. ХIанзалца тоаяь тракторащ дика тоаяь хиларах тешал деш акташ оттаьй комиссе.

ЙоагIа йоахо яьй совхоза кулгалхоша техника тоаеш боахкача наьха балха хьалаш вIаштIехьдахара а. ЙIайха я мастерске йемешенешка. ТIера дIайха барзкъаш Iо а даьхе къахьег механизатораша. Цудухьа лакха я къахьегама овсарле а. Болх баьнначул тIехьагIа дIайха хий а долаш лувча моттиг я.

ХIара саго беча балхага хьежжа спецбарзкъаш деnнад. Цул совгIа хIара дийнахьа мах боацаш шура лу мастерске къахьегача наха.

Республика кхыча боахамашка санна хIара шера хало хьег совхоза механизатораша запасной оатхалаш ца тоъаш. Из кхоачамбоацар дIадаккха гIерташ шоашта ховр, могаш ду мастерске коллективо, къаьстта рационализатораша. Кlезиг-дукха тоае йиш йола оатхал тоа ца еш йитац. Кердача оатхалашта кхом бе йиш хулийт цу гIулакхо, лохду техника тоаярга дIадодар.

М. ХАМАТХАНОВ.

Доазол дехьара

СССР—ТЕШАМЕ ПАРТНЕР

Массаза а ше хинна символичин британски лом да из; ЛаьрххІа лелаш да, чІорак санна хьайза урагІа а даха дагІа онк дола цІог, цхьан тІодагІа онк дола цІог, цхьан тІода бе чемодан йоалл, вокхан бе — доазол дехьара паспорт. Из да дунен тІа мел йолча столицашка гІолла чакхдийнна лом-финансист, цун чемодан еррига а каьхатилгаш тІалетадаь я: Париж, Нью-Йорк, Токио, Амстердам... Цу тайпарча суртаца хьаделлалу цІенхашта документ — «Мидлэнд бэнк» яхача йоккхагІчарех йолча цхьан английски банко арахийца бюллетень. Из дешача хана хайра сона дуккханахьа гІолла го тийса ечача чемодана тІа дукха ха ялалехьа кхы цхьаькха цхьа дош а оттаргдолга — «Москва».

Англо-советски торговли юкъмоттига хетадаь из бюллетень бІаргадайра сона лаьрххІа цхьа прием еча мeтте нийсвеннача хана. СССР-ан Малхбузеннеи юкъера торговли толаме дегІаух, вай мохк — «Малхбузен Европе эгтара йоккхагІеи эгтара лоархІамегІеи рынок», промышленно дегІадаьхкача капиталистически мехкашцара экономически бувзамаш нийслагІча пятилетке дикка шердаьд Советски Союзо яхаш дар цига хинна къамаьл. Сайгара тІатохаргда аз, КПСС ЦК-ас XXV съезда кийчъяьча проекта тІа цу тайпара бувзамаш, йІаьхха ханаш а ехкаш, дІахо кІоаргделген шерделген оттадаь хилар.

Банкираш, бюллетена автораш, бизнесмений коммерчески чамашка а хьеж. Эггара хьалхарча мутІарапа дагадохийт: массехк шу хьалхагІа мара доацаш Англе эггара хьалхара моттиг лоацар дегІадаьхкача капиталистически мехкашца СССР-о лелаеча торговлена юкъе, хІаьта хІанз бархІагІча моттиге латт из. Дукха ха йоацаш, йоах циггача, Москвас йоккхий ваІадаш яьй Японерча, ФРГ-ерча, Иранерча фирмашца. Советски Союз тешаме партнер я, цунна леладу гІулакхаш шинна а оагІонна гІойле йолаш да, кердача лагІа тІа доахаш уж айде деза, аьнна хет «Мидлэнд бэнка». Цунна дола бахьан да Англенен СССР-ан юкъе йІаьххача ханна яь соглашени а хІаьта иштта 1975 шера феврале премьер-министр Г. Вильсон Москве веначa хана кулгаш яздаь договораш а. «Мидлэнд бэнк» дог тийша я, цу соглашенеша «британски экспортераштa хьеллараш кІезига торонаш ца хиларах». Белгалдоаккхаргда аз, «Мидлэнд бэнко» кхетамцен бе боагІача тайпарен беш бола мах «Малхбузенца лелаеча торговлех эрсашта мара гІойле ялац» яхаш яздеча цхьадолча газеташа дувцачоа вІалла тара ца хилар. Цу тІа а, цу тайпара беш бола мах бокъонца практически гІулакхашца тІехьара тІа чІоагІбаь ба; «Мидлэнд бэнко» Англерча хьалдарашка хоам бу, кердача шера Москве ший представительство хьаелла ше дага хиларах. Из бахьан, бакъдар аьлча, эггара чІоагІагІа дарех да.

Сите, Грэйсчерч стритерча дуккхаза вІаштІаръяьча здане чу нийсвелар сона Рональд Ноакс, банка директорех цаІ — из ва цун доазол дехьарча операцешта кулгалдеш.

— Укх тІеххьарча шерашка дикка тоаденнад Британсен СССР-ан юкъерча торговле гІулакхаш, — йоахар цо.— БІарчча хьанийцача торговле объем йоккхагІа хиннай, дукхагІа хиннал СССР-е уха английски товараш. ХІаьта а цу наькъа тІа деррига а даь даьннадац вІалла аьттехьа а. Оаха дийцадац, цхьан хана Англи Советски Союза эггара дикагІа йола партнер хинна хилар. Халахете а, мукІарал ца дича далац, уж позицеш оаха карара ялийта хилара, СССР-цара экономически бувзамаш шерлара аьттув болаш йолча торонех пайда ца ийца хилара. Массехк шу хьалхагІа а конкурентий къовсамаш сел ира а дацар. английски бизнесмена дуккха а аттагІа дар «ваха». Йовзаш йолча рынкашца бар цун оагІув: Канада, Франци, Австрали. Цхьабакъда ханаш хувцаелар. Из бахьан долаш тхол дуккха хьалха баьннаб кхыбараш эрсий рынках пайда эцара гІулакха. ХьалхагІа хинна ший позицеш юхаерзаяра конкуренташцарча халагІа болча къовсамах чакхъяла езаргья Англе.

Банкера капитал тІа-тІа боккхагІча лоархІаме хул Малхбоаленней Малхбузеннеп юкъера экономически бувзамаш чІоагІдара. Контора Лондоне а хІаьта отделенеш дунен тІарча дуккхача мехкашка а йолаш йолча «Московски халкъа банка» керттера акционер я «СССР внешторгбанк». «Московски халкъа банкоэ» кредитоаеи ю доазол дехьарча фирмаштен советски организацештен юкъерча торговлена. Цхьабакъда хІанз-м кхыча мехкий банкаша а шоай представительстваш хьаелл СССР-е. Царех эггара хьалхаяръяр хилар американски «Чейз Манхэттэн бэнк».

Мистер Ноакса фу хет «Мидлэнд бэнко» СССР-ца леладеча корта болаш долча гІуллакхех?

Дунен торговле кердача масштабаша дІадийхар гІулакх леладеча советски дуненца бувзамаш айхагІа, юкъарчал доацпаш лeладелга. Английски бизнесменаштен советски организацештен юкъерча контакташта координаци еча лакъа лаца дага я «Мидлэнд бэнк». Тха дуккхача клиенташа (экспортераша а импортераша а) гІойле йолча тайпара СССР-ца цхьана гІулакхаш леладу хьалхара шу дац. ХІаьта а тхона хов, Советски Союзаца торговли лелае ловрех шун рынка хьалаш нийса кхетадеш берригаш а ца хилар. Банка дехкар — цу гІулакха царна новкъостал дар.

ЛоархІаме да, дунен торговле темпашкеи масштабашкеи, белггала аьлча, Англенен СССР-ан юкъерча экономически гІулакхашка хинна хувцамаш дунен халкъашта юкъерча политически климате хиннача эргалоннаца дувзаденна хилар белгалдаккхар. Кхохкам кІаьдбарах гІойле йоал торговли дегІайоалаяра а. Еррнгача Европа юкъарча совещание итогаш дІахьалхашкахьа баьккха Іалаьмате боккха политически гІа санна дархІа йоагІа аьнна хет. Іалаьмате лоархІаме я Хельсинке яь решенеш. Торгово - экономически даькъе царна ларде латта еза вІаши гІойле а йовлаш еш йола соглашенеш, цхьана леладу гІулакхаш.

Э. ЧЕПОРОВ,
АПН соб. корр.

Лондон.

США. Мехка эттача кІоргга-ча экономически кризисо безаме доацаш хилийтар кердача шера цІей 8 миллион болча вІалла хьабе болх боацараштa. Ужжа мисел дукха ба vкхаза диззача кІира хьабе болх боацараш а.

СУРТА ТІА: ара латт болх бехараш.

ЮПИ — ТАСС сурт.

ПАТРИОТАШ КХЕБУ

ПИОНЕРАША ТУРПАЛИЙ СИЙ ДУ

Ши шу гарга ха мара яц Яндаречарча юкъерча школе интернационални доттагІала клуб вІашагъелла. Цхьабакъда цу юкъа дукха дика гІулакхаш карагІдийннад пионерашта. ХІанз цу клуба ва 100 совгІа член. «ДоттагІала планета» яха цІи лелаеча цу клуба ший устав да, хІара члена лелаю КИД-а эмблема, членски билет. Хан-ханнахьа арадува «ДоттагІал» яха пенгазет. КИД-а ва ший президент а. Из хорж клуба берригача членаша. Интернационални доттагІала клуба дукха доттагІий а сийлахьа членаш а ба. Царех ва тІема хана Бухенвальд яхача концлагере чувелла ваьлла хІанз ГДР Бухенвальдски музея директор вола Просторф Карл, цу тІема ветеранаш Мальсагов Тухан, Мурзабеков Ювсап, кхыбараш. КИД-а балха кулгалду немций метта хьехархочо Г. Ф. Ревинас.

ВорхІ секци я клуба. Хьалххе а оттаяьча планагІа болх бу хІара секце. Фашистски Германеца хиннача тІем тІа де доацаш байнарий цІераш, цар гІулакхаш тохкаш къахьег, масала, исторически секцецарча бераша. Цул совгІа, цар вІаштІехьдоах тІема ветеранаш дешархошца цхьана вІашагІеттабалар. Иштта ши-шийна декхараш кхоачашду хІара секце.

КИД-а дукха доттагІий ба. Цар эггара хьалхагІа доттагІал тессар ХІирашкахьарча Черменски юкъерча школа дешархошца. Массехказа вІаши хьоашалгІа баха хиннаб доттагІий. Беза хьаший баь тІайцад Яндарера бераш ХІирашкахьарча доттагІаша. Шоаш болча уж баьхкача иштта безбир уж Яндаречарча пионераша а. ХІара вІашагІа массаза кхет цхьана концерташ увттаду, спортивни яхьаш чакхйоах, КИД-а баьха опыт дІа-юха лу. ТІехь-тІехьа чІогІлу царна юкъера доттагІал. Иштта доттагІал леладу цар Саратовски областерча, Подмосковьерча пионерашца, хІаьта сийлахьа член Карл Просторф бахьан долаш цар чІоагІа хьоашал леладу Германски Демократически Республика Эрфурт яхача города 42-ча школа пионерашца. Шоайла вІаши бІаргабайнабеце а дІа-юха яздеча каьхаташка гІолла дукха хІама хов царна шоай доттагІий дешарах, вахарах, пионерий гІулакхех. Цар кхахьийта дукха открыткаш, книжкаш, журналаш, пионерски галстукаш я царга.

Мах баь варгвоацаш дукха дика гІулакхаш карагІдувл Яндаречарча юкъерча школа дешархошта. Царна юкъе къастта маьхала да Сийлахь-боккхача Дай-мехка тІема шерашка байнарий цІераш гучайоахаш, уж байна, дІабехка моттигаш тохкаш, дІадахача 25—30 шера цафех хиннар фуд ца ховш болча цар гаргарча нахага дІадовзийташ дукха гІулакхаш даьд. Мах баь варгвацар вІашагІтехача альбома, тайп-тайпарча материалий. Советски наха котало яьккха 30 шу дизара хетабаь КИД-овцаша баь боккха болх ба из. Москвера, Ленинградера, Грознера, вай Даьхен кхыча моттигашкарча тІема ветеранашкара, дуккхача музеяшкара КИД-овцашка ихад дешархоша, лехача наьха, цар гаргарча наьха сурташ.

Яндаречарча боккхийча наха дувцаш хезадар пионерашта Назрановски районерча Буро-кІала Сийлахь - боккхача Даймехка тІем тІа-вийна 500 совгІа Советски эпсари салтеи воал аьнна. Цул совгІа царна ховш дар тІема шерашка байначарна дегІа памятник цига дагІилга а. Цхьабакъда цига дІабехкарий цІераш ховш, цар гаргарча наха уж цига дІабехка боахкий ховш саг хилацзар. Из дош тахка болабелар тха пионераш, — дувц Галина Петровнас. — Москве, Подольске, Владивостоке, Орджоникидзе—вай мехкарча дуккхача городашкарча архивашка, музеяшка яздир оаха. Эггара тІехьа Ленинградерча тІема архивера бера оаха дукха сатийса хоам. Буро-кІала дІабехка боахкача тІемахоех 25 сага цІераш хайра пионерашта. Царна юкъе цига дІавелла воаллача Бучинский Демид Петровича цІи а. Из хайначул тІехьагІа, цун а вокх 25 тІемахочун а гаргара нах лаха лаьрхІар пионераша. Дуккхача городашка яздир оаха уж нах лохаш. Эггара тІехьа кхаь бера Днепропетровскера коравир цу городе тІом хьалехьа шийна да болх беш хиннача «Коминтерн» яхача заводе болх беш вола Бучинский Демид Петровичa воІ—Владимир. Дукха ха ялалехьа Днепропетровскера Яндаре ера цун йоІ Курейчик Мария Никитична. Района общественноста чІоагІа еза хьаша яь тІанийцар массагІчох вай хьамсара Кавказ лораеш веннача турпала вийІий йоІ. КИД-овцашца цхьана даь-да дІавелла воаллача вежарий каша тІа зерате яха а хилар из. 1943 - ча шера денз цох фу хиннад ца ховш хиннаб турпала дезал. Цудухьа цар чІоагІа дег тІара баркал аьлар Яндаречарча пионерашта.

Иштта КИД-овцаша хьалхехаб цу каша дІавелла воаллача кхь тІемахочун дезал. ХІаьта вокхар бараш хІанз а лохаш ба цу.

Лакхе вай дийцар Яндаречарча юкъерча школа интернационални доттагІала клуба членашта карагІдаьннача гІулакхех цхьадараш мара дац. Цу тайпара гІулакхаш цар дукха даьд.

ТІема шерашка къаьнача школе медсанбат хиннай. МагІалбике лаьттача тІем тІа хагІалба човнаш хинна доарахой цига хьа а кхувлаш дарбаш деш хиннад. ХІаьта царех байнараш школана гаьна йоаццача дІабувхкаш хиннаб. Царна дегІа памятник а дагІа хІанз цу моттиге. Цига дІабехкача тайп-тайпарча къамех болча дуккхача тІемахоех кхаьнне цІераш йовзаш я: Конкин Петр Иванович, Серебряков Иван Емельянович, Мишин Иван Иванович. Яндаречарча КИД-овцаша хьалаха лаьрхІар цар гаргара нах. Массехк бетта кІорда ца деш письмош кхахьийтар цар вай мехкарча дуккхача городашка. Дукха ха йоаццаш дера Москве вахача Конкина вешийгара — Сергей Ивановичагара письмо. Цул ши-кхо ди тІехьагІа иштта письмо дера Гусь-Хрустальни яхача городе бахача цун йижарашкара а. 33 шера хабар доацаш хиннача шоай вешех хоам барах пионерашта дег тІара баркал яхаш да уж письмош. Март бетта Яндаре шоай веший каша тІа доагІаргда тхо, яхаш язду цар шоай къонача доттагІашка.

П. И. Конкинца цхьана боахкача тІемахой И. Е. Серебряковен И. И. Мишинен гаргара нах лохаш, цу каша бехкача кхыча наьха цІераш тохкаш ба хІанз Яндарера КИД-овцаш.

Пионераша баьча тохкамах гучадаьккхар тІом болабеннача хьалхарча деношка Брестски крепосте хинна 14 мехкахо, Брестски крепосте моастагІчоа ший са дехка дуxьала лаьтта шоай юртхо, Мурзабеков Іалрахьмана Ювсап цар воккха доттагІа а КИД-а сийлахьа член а ва. Шоайла вІаши дукха новкъостал ду Яндаречарча пионерашен Назранерча тІема Сийлен музея директора Мальсагов Тухаиеи.

Вай республике дика йовзаш Сийлахь - боккхача Дай-мехкан тІеман вийначарча летчика Мальсагов Татархана Ахьмада цІи. Цхьабакъда ... Дукха къахьийгачул тІехьагІа царна хайра из Ворошиловградски областерча Суровецк яхача юрта вежарий каша дІавеллалга. Из деррига тахка царна новкъостал дир Москверча В. И. Ленина цІерагІча музея болхлоша. ХІанз Мальсагов Ахьмадах а иштта цу тІем тІа веннача цун вешех танкистах - капитанах Махьмадах а йола дукха материал я КИД-овцашка.

Иштта дукха материал гулъяьй цар Сийлахь - боккхача Дай-мехка тІем тІа турпала веннача рота командирах, капитанах Дотмурзиев Ахьмадах лаьца а. Украине, Бердичев яхача городе дагІача цун памятника сурт да КИД-а альбома юкъе. Цу памятника тІа почетни карауле латт цу города № 3 йолча школа Дотмурзиев Ахьмада цІи лелаеча пионерски дружинацара пионераш. Клуба членаша бувзам лоаттабу капитан Дотмурзиевца цхьана фашисташта духьала лаьттача. Ахьмад везвеш, цунна уллув хиннача, город Иркутске вахача отставкерча майорaца Головиных Алексей Степановичаца. Дукха ха йоаццаш доккха совгІат дайтад цо Яндаречарча дешархошта. Из да Дотмурзиева хетаяь дукха оагІонаш тІайола Иркутскерча издательстве арадаьнна «ЛергбоацарийI турпала гІулакхаш» яха керда книжка.

Иштта дакъа лаьцар Яндаречарча юкъерча школа дешархоша Советски халкъо Сийлахь-боккхача Дай-мехка тІеи тІа котало яьккха 30 шу дизар белгалдаккхара. Шеко яц къонача лерйоахараштa кхы дуккха дика гІулакхаш карагІдувргхиларах.

Т. ХАШАГУЛЬГОВ.

СУРТА ТІА: Д. П. Бучинске каша тІа баьхка киловцаш (аьрдехьара кхоалагІьяр — М. Н. Курейчик, йиълагІьяр— Г. Ф. Ревина).

Автора сурт.

ПАСПОРТАШ ХУВЦАШ ЛАТТ

ЦІЕЙ САННА ДЕЗДИР

Хоза кийчъяь яр «Красный молот» завода клуб. Фойе лекх торжественни музыка, пенаех хьалдийтта доахк транспаранташ, лозунгаш, сцена тІа латт завода коллективана хьинаре къахьегарах тийнна цІе байракхаш. Цу дийнахьа да а дар завода болхлой цІей — шоай новкъостий кердача образецах дола паспорташ хьаэдарца даькъала бувца гулбеннабар уж клуба зале.

Цунна хетаяь торжественни сайре хьаеллаш завода парткома секретара В. В. Капустянова аьлар:

— Дика къахьегамен тІемен традицеш йолаш я вай болхлой коллектив. ДоагІа дика, кхоача халонаш — деррига а юкъара долаш хьатІаэц «Красный молот» завода цхьа барт болча болхлой дезало. Иштта тахан а вай гулденнад моллагІдола а дика гІулакх дІадоладеча юхьига тІа латта Іема бола завода тІемен къахьегамен ветеранаш, даьй традицеш дІахо кхухьаш бола хагирхой «Красный молоте» кхычарел хьалхагІа керда паспорташ хьаэцарца даькъала бувца.

Сцена тІа бех 1945-ча шера Москве хиннача Коталон парада доакъашхо В. Г. Пезик, котельщиктий гІорваьнка бригадир, республика Лакхехьарча Совета депутат Н. Г. Рыженков, Ленина орден лелаю слесарий бригадир В. И. Абрамов, Къахьегама Цlеча Байракха орден лелаю токарь К. И. Шиянова санна къонача болхлошта хьехам луш бола нах. Царна паспорташ дІаделар республика чурча гІулакхий министра милице полковника А. Ф. Буза.

— Тхоай иштта доккха сий дарах сай новкъостий цІерах дег тІара баркал оал аз. ТІехь тІайоагІача хана а яз, хьинар кхо ца беш вай Даьхен рузкъа дебадара къахьегаргда ветеранаша, — аьлар ше къамаьл деш В. Г. Пезика.

Ветеранашта санна цу дийнахьа кердача образецах дола паспорташ дІаделар завода толашагІболча къонача болхлоштен специалисташтен. Царна юкъе бар № 3 йолча цеха слесарь-сборщик Б. Комаров, воккхагІвола инженер-технолог Н. Мирзоев, № 16 йолча цеха воккхагІвола мастер В. Половинкин, заводской центральни лабораторе начальника заместитель С. Тазуев, кхыбараш.

Иштта цу дийнахьа паспорташ хьанийцар мара а сесаго а, заводе болх беча Андрющенков-гІареи ПолоненкингІареи дезалаша.

Кердача образецах дола паспорташ хьанийцараш ловца а баьккха даькъала бийцар КПСС Ленински райкома хьалхарча секретара Г. Ф. Галковас.

М. САЛМАНОВ.

СУРТА ТІА: чурча гІулакхий Ленински районни отдела начальник Е. И. Пантелеев паспорт дІалуш ва инженер-конструктор волча В. Артамоновна.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

ЛЕРТТІА КИЙЧО ЯЬ...

МагІалбик, мехкдаьттахой. Уж дешаш цІаккха а вІашагІа къаста йиш йоацаш, вІаши дувзаденна да. Мехкдаьттахой ба эггара хьалха город хьаккеллараш, цун истори дІадолладаьраш. Мехкдаьттахой ба тахан а керттерча даькъе города сий хьаллоаттадераш. Цудухьа кхетош да МагІалбике эггара хьалха керда паспорташ мехкдаьттахошта дІадалар...

Дукха нах гулбеннабар цу дийнахьа Серго цІерагІча клубе. ЦІей долаш санна кийчъяьяр зал. Эггара хьалхара керда паспорташ дІадалара хетаяь собрани хьаелл горисполкома председатела К. Т. Яндиева. Советски Союз гимн локх оркестро.

Торжественни хьале Советски Союза гражданаш хилара керттера тешал — керда паспорташ К. Т. Яндиева дІалу мехкдаьттахой города а Дай-мехка сийлахь-боккхача тІема а ветеранашта С. С. Варламовна, А. А. Черняевайна, С. Д. Цечоевна, Н. А. Ореховна, Т. К. Зильцингa, Т. А. Тебоевна, тахан боккхагІбарий эстафета тешаме дІахо хьош болча къонагІболча нтташ мехкдаьттахошта. Советски Эскаре гІулакх даь цІ-баьхкача кагийча наха Евлоев Абукара, Чахкиев Хьусейн, верригаш а бІаь совгІча сага.

Къаьстта доккха цІей дар тахан Самиев Хьажбикарац цун воІа Іалиханан: даса воІеи цхьана хьанийцар керда паспорташ.

Керда паспорташ хьанийцараш даькъала бувцаш, царна дег тІара ловца боаккха къамаьлаш дир КПСС горкома орготдела заведующе А. И. Олейникова, комсомола горкома хьалхарча секретара М. Ю. Бокова, кхыбараша.

НГДУ начальника Н. А. Орехова мехкдаьттахой тІахьийхар кхы а хьинарегІа къахьегаш, иттлагІча пятилетка декхараш кхоачашдеча доккхий толамаш доахаш сийленца керда паспорташ леладара.

Доккха цІей хинна чакхдьлар МагІалбике эггара хьалха керда паспорташ дІалулга.

— ДІахо йодача хана а, хьалхе кийчо а еш, иштта торжественно дІатергда оаха паспорташ бурувдеттараштa, газ чакхйоахараштa, транспортникашта, кхыбараштa, — йоах паспортни стола начальника, милице капитана Ландинова Елена Семеновнас. — Паспорташ хувцар санна боккха пачча хьалкхен лоархІам бола гІулакх лерттІа кийчо а яь чакхдаккхара тхона новкъостал ду къахьегамхой коллективаша, общественни организацеша. Цудухьа царна баркал алар лов сона.

А. БАСИЕВ.

ТЕАТР

СПЕКТАКЛАШ-ДИПЛОМАНТАШ

Боккха кхеъ бера Москвера укх деношка Нохч-ГІалгІай АССР культура министерство: фашистски Германи эшаеш советски халкъо Котало яьккха 30 шу дизара хетаяьча шин спектаклана — Хамидов Абдуллас язъяьча «Лергбоацараш» яхача пьесах режиссера Хакишев Руслана Х. Нурадилова цІерагІча Нохч-ГІалгІай драматически театре оттаяьча спектакланеи Леонов Леонида «ТІагІортар» яхача произведенех режиссера Солцаев Мималта Ю. М. Лермонтова цІерагІча эрсий драматически театре оттаяьча спектакланеи РСФСР культура Министерствас дипломаш еннай.

Б. АБАДИЕВ,
театровед.

Къона хьехархо

Математика хьехархо Южанин Сергей Григорьевич Инаркъерча № 12 йолча школе вена дукха ха яц. Юххьанца г. Коломне тІехдика педагогически институт чакх а яьккха, вера из цу школе. ХІанзара дешара шу цун вахаре балха хьалхара дар да. Дале а, дІаяьннача лоаццача юкъа цун вІаштІехьдаьннад ше хьехача предмета берий безам тІабахийта.

Ший знанеш кхо ца еш дІалу Сергей Григорьевича берий математически кхетам лакхбара, хІаьта цахадлаш лакхъю цо ший говзал а. Из аспирантуре деша ваха кийчлуш ва.

Иштта, дешара шу дІадоладенна дукха ха ецe а, цун ше кулгалдеча 10 «а» классаца вІаштІехьдаьннад математика кабинет оборудованеца Іалашъе, математически кружок вІашагІтоха.

Из доацаш, цо кІира шоаза кхы тІа занятеш ю дешара тІехьабисачарца. Дика дІакхетабу уж юкъейитача е ца кхийтача темах.

ХІанз, Сергей Григорьевича инициативагІа, школе хьаеллаш я дешархой Іилма общество (ДНО). Цунца кхы а чІоагІагІа лакхлургья дешархой знанеш.

Математика Сергей Григорьевича вахарца дувзаш, материалистически кхетам лургболаш, дешархой атеистически саккхетам лакхлургболаш хьех.

Атта а безаме а да цу тайпара цІена дог долча хьехархочун предмет кхетаде, оаха, дешархоша чІоагІа лоархІаш ва из.

Я. КАРТОЕВ,
Инаркъерча № 12 йолча школа дешархо.

ФЕ ХИЛА

Массехк шу хьалха хиннад из. Ростов — Баку яхача наькъа тІа 765 километре автобуси «Жигули» вІашкакхийттар. «Жигули» лехкаш ваьгІар Урус - Мартановски райпо сторож А. Такиев хиннав. Из наькъа юкъе, дІа-хьа лелаеча батранспорта духьала валара бахьан ховш дац. Цхьабакъда цига цо ший машина автобуса духьала лалзарах уж вІашка а кхийтта вийнав из.

Масала, 1975 шера 1 апрель денз лелаш йолча наькъашка лелара бокъоний № 12 йолча пункта тІа аьннад: «Кхерамзлен тІехкараш долча транспорташца аравалале хьеи хьайца багІа пассажираши цу тІехкарашца чІоагІбе».

Деш дола къамаьл уж тІехкараш долча транспортах да. Ший вахар лорадара духьа хала мичад уж тІехкараш тика чура нийца а нийца сиденех дІатоха.

Кердача шера денз наькъашка лелара бокъоний кодексана цхьаькха цхьа керда хІама тІакхийттад: ерригача автомототранспортни средствай скоростaш городашкеи нах бахача моттигашкеи сахьата 60 километрал сихагІа лела йиш йоацаш лохьяр.

Городашта арахьарча наькъашка легковой автомобилашта, маршрутни туристски автомобилашта, хІаьта иштта 3,5 тоннал дукхагІа боацаш мухь тІабеттача транспорта сахьата 90 километр сиха яха йиш я. ХІаьта 2 шу кхаччалца стаж йолча водителаша лехкаш йолча кхыча автобусашта, транспорта, 3,5 тоня мухь тІаболча грузовой автомобилашта сахьата 70 километр мара никъ бе йиш йоацаш боарам оттабаьб.

Сахьата 50 километр мара никъ бе йиш яц автокраний, самоходни машиний механизмий.

Новкъостий водителаш! Сиха ма лела. ХІара кхоалагІа хатар шофера бехкагІа хул. **ДІадахача кІирагІа Нохч - ГІалгІайчен наькъашка 44 хатар хиннад. Цига 5 саг вийнав 25-нена човнаш яьй.**

Нохч-ГІалгІай АССР ГАИ.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

10 январь
I программа

9.00 — Кердадараш. 9.10 — БТ. Іуйранара гимнастика. 9.30 — БТ. «АБВГДейка». 10.00— «Дай_воаной шовна». 10.30 — БТ. «Іуйранара почта» яха музыкальни программа. 11.00 — БТ. «Художникех дола дувцараш», СССР халкъа художник Пластов. ШоллагІа передача. 11.30 — БТ. «Накамура» яхача берий хореографически ансамбла концерт (Япония). 12.10 — БТ. «Поэзия». Недогонов. 12.50 — БТ. Съездий Кремлевски Дворецера передача. 13.50 — БТ. «УнахцІено». Іилмаи - популярни программа. 14.20 — БТ. Бераштa дола фильм. «Къайла йихьа город» яха художественни фильм. 15.30 — Кагирхой Іомаберий телевизионни университет. Балуа педагогика Іомаеш да вай. 16.00 — Киножурнал. 16.10 — «Парте планаш халкъа планаш я.» Кердача пятилетка хьалхарча деношка денз. 16.30 — Документальни фильм. 16.45 — БТ. Мультфильм. 17.15 — Телевизорашка хьожарий хаттарашта жоп лу политически обозревателa Жукова. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — БТ. «Хьайбай дунен тІа». 19.15 — БТ. Баха произведенешцара концерт. Кхоачашду Казаковс. 19.25 — БТ. Центральни телевидене экрана тІа эггара хьалха. «Геттара вайнар» яха художественни фильм. 21.00 —«Ха». Информационни программа. 21.30 — БТ. СССР Паччахьалкхен Академически Доккхача театра 200 шу дизарга. Доккхача театра балет. 22.40 — БТ. Доазол дехьарча эстрада артистий концерт. Йистедаьлча — кердадараш.

II программа

15.30 — БТ. «Цирка лампаш». 16.45 — «Юхедисача деррнгача вахар чухь» яха телевизионни художественни фильм. ШоллагІа сери.

11 январь
I программа

9.00 — Кердадараш. 9.10 — БТ. «Бераштa йола Іуйранара гимнастика». 9.30 — БТ. «Гургал бетта сахьат». 10.00 — Советски Союза гІулакх деш ва. 11.00 — БТ. «ДІахьалха долле кІаьнкаш». 12.00 — БТ. «Музыкальни киоск». 12.30 — «Юртара сахьат». 13.30 — «Комсомольск» яха художественни фильм. 15.25 — БТ. Хоккеях лоза дунен халкъашта юкъе вІашагІкхетар. Нью - Йоркера передача (США). 18.00 — Парте планаш халкъа планаш я. Комсомольцаша гІулакхаца жоп лургда. ВЛКСМ Нохч - ГІалгІай обкома лекторски группа заведующе Хучиева выступлени (нохчий меттала). 18.15 — БТ. Мультфильмай программа. 18.45 — БТ. «Дошо нота». Германски Демократически Республикера передача. 19.45 — БТ. «Доазол дехьарча хьаший бІаргашца Советски Союз». 20.00 — БТ. «Кинониккъбархой клуб». 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30—БТ. Хоккеях лоза дунен халкъашта юкъе вІашагІкхетар. Филадельфера трансляци. (США). Йистеьлча —кердадараш.

II программа

18.00 — Кердадараш. 18.15 —Киножурнал. 18.25 — КПСС 25-ча съезда делегатах Социалистически Къахьегама Турпалах Хаджиевах йола фотозарисовка. (гІалгІай меттала). 18.35 — Документальни фильм. 18.45 — «Къона ленинхо». 19.05 — «Юхедисача деррнгача вахар чухь» яха телевизионни художественни фильм. КхоалагІа сери.

РАДИО

10 январь

6.30 — «Юртара вахар». «Отрядни система ше дика хилар хьахьекха форма я» (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — «Къонал» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 13.30 — «Лыспак Ивана творчески сурт». Автор Радова Людмила. 15.15 — «Ашарашцара доттагІлен тема» яхача циклацара передача (эрсий меттала). 15.45 — Парте 25-ча съезда накъадолхаш. Хьалхалаттача коллектива юкъе (гІалгІай меттала). 16.00 — «Кавказа Іуйре» яха радиожурнал. 18.30 — «Халкъа илланчарх» яхача циклацара передача.

11 январь

7.25 — Хоамаш. 7.35 — Ашараш. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — Шоана дукха еза ашараш. 15.15 — «Це сийгаш» яха пионераштен дешархоштен йола передача (гІалгІай меттала). 15.45 — Парте 25-ча съездага яь КПСС Центральни Комитета проект ювцаш. «Аграрно-промышленни предприятеш лоархІам болаш я коммунизма материально - технически база хьаяра» (эрсий меттала). 16.00 — КІирандийнахьара ашарий программа (эрсий меттала). 16.30 —«Школьни глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 18.30 — Иллеца доттагІала долчарна дола концерт (гІалгІай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гІоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, лоадама йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 10—15 метр чІоагІа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура республике гІолла 2 градус шелалгара 3 градус йІовхалга кхоачаш, Грозне 2 градус йІовхал йолаш хилеи тарлу. Кхоанеи ломмеи кхаьла а йолаш, юкъ-юкъе екха а екхаш, лоадама йоачан, а йоаиаш, бе-беча оагІорахьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура буйсашка 3—8 градус шелал йолаш, деношка 3 градус шелалгара 2 градус йІовхалга кхоачаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктоккхама секретара — 3-34-38; партийни вахареи культураи отделий — 3-61-46: промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 2-80-71; бухгалтере — 2-54-30, корректорске — 2-89-88.

ТХА АДРЕС: 364051. г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем 2-80-71; бухгалтерии — 2-54-30. корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография изд-ва «Грозненский рабочий», Маяковского, 92.

Заказ № 00261.